

St. George cirkáló 1903

SMS Sankt Georg páncélos cirkáló

(Az SMS Szent György páncélos cirkálót tévesen az SMS Kaiser Karl VI. testvérhajójának tartják.)
(A korszakban az orosz és az olasz flottában is volt Szent György nevű hajó.)

Vízkeszítési:

Üresen: 7289,37 hosszú tonna, 7 406 tonna

Vízkeszítési feltöltve: 8069,88 hosszú tonna, 8199 tonna

Méretei: (hüvelyk = inch = 2,54 cm)

Hossza: 124,33 m (407 láb 10 inch) legnagyobb hossza

123,23 m a vízvonalon (404 láb 4 inch)

117 m az egyenesek között

Szélessége: 19,01 m (62 láb 4 inch)

Merülése: 6,83 m – 6,87 m (22 láb 5 inch) üresen

7,41 m feltöltve (15,30 tonna = 1 cm merülés)

Szabadoldal: 5,38 m

Meghajtása: 12 db Yarrow széntüzelésű kazán (21 atm)

(A gőzt a hajó középvonalában elhelyezett három kémény vezette el.)

2 db álló, négyhengeres, háromszoros expanziójú (gőztágulású) gőzgép

2 db háromszárnyú, 4,88 m átmérőjű hajócsavar

1 db kormánylapát

2 db árboc

Teljesítménye: 15 000 LE (11 000 kW) (Máshol 14 860 LE – 10 926 kW⁵⁸⁴⁴)

15 271 LE az 1905.07.01-i próbaútján

Sebessége: 22 csomó (41 km/h)

22,1 csomó, 134 fordulat/perc mellett az 1905.07.01-i próbaútján⁵⁸⁴⁵

21.38 csomó, 130-as fordulat mellett, 13 088 LE-nél.⁵⁸⁴⁶ (Ez a cikk feltehetőleg egy 1905.07.01. előtti próbaútról szólhat.)

Hatótávolsága: 4 500 tmf /10 csomó

Üzemanyag: 600 hosszú tonna, 610 tonna szén békeidőben

1 103,4 tonna szén, vagy 908,8 tonna brikett harci terhelés mellett

Személyzete: 630 - 681 fő

1907-ben 32 tiszt és 599 tengerész

Tartalékban 7 tiszt és 145 tengerész

Szolgálaton kívül 3 tiszt és 67 tengerész

⁵⁸⁴⁴ Bak József, Csonkaréti Károly, Lévay Gábor, Sárhidai Gyula: Hadihajók típuskönyv, Zrínyi Katonai Kiadó, Budapest, 1984

⁵⁸⁴⁵ Danzers Arme-Zeitung, Januar-Juni 1906-01-04

⁵⁸⁴⁶ Die Zeit, Juli 1905-07-02

Páncélzata:⁵⁸⁴⁷

ővpáncélzat: 165 mm a hajó orra felé -211 mm a gépháznál és lőserraktáraknál a hajó közepén (8,3 inch) – 165 mm a hajó tatja felé.

keresztirányú rekeszfal: mindkét végén 190 mm vastag

páncélfedélzet: 35 - 46 – 60 - 65 mm (2 inch)

átlós válaszfalak: 190 mm

első barbetták: 210 mm

első lövegtorony: 50 - 160 - 200 mm – 210 mm (7,9 inch)

hátsó lövegtorony: 210 mm

lövegkazamaták: 135 - 150 mm

parancsnoki torony: 125-210 mm (210 inch)⁵⁸⁴⁸

Fegyverzete:

2 db (1x2) 24 cm (9,4 inch) G. L/40 S ágyú, elől az ikertoronyban

(Ezek a lövegek 229 kilogrammos (505 font) lövedéket lőttek 725 méter/s (2380 láb/s) csőtorkolati sebességgel, maximálisan 10 000 méteres (11 000 yard) hatótávolsággal. Az ágyúkat elektromosan kiképzett tornyokban helyezték el, amelyek 20°-os emelési és -4°-os süllyesztési szöveget tettek lehetővé. Lőszerkészlet: 40 db páncéltörő és 40 db repeszgránát csövenként)

5 db 19 cm G. L/42 (7,5 inch) ágyú (4 db kazamatalöveg, 1 db egyeslöveg a fartor lövegtoronyban.

Összes lőszerkészlet: 150 páncéltörő lövedék, 400 gyújtólövedék, 50 repesz lövedék. Lövegeső oldalirányú forgási szöge 90 fok. Minden löveg külön kazamatába került.)

4 db 15 cm (5,9 inch) L/40 Skoda löveg a főfedélzeten, az ágyútornyokkal párhuzamosan, kazamatákban helyezve el. Minden löveg külön kazamatába került elhelyezésre. (Összes lőszerkészlet: 80 páncéltörő lövedék, 450 páncéltörő lövedék lövedékek)

9 db 7 cm (2,6 inch – 66 mm) L/45 Skoda löveg (Összes lőszerkészlet: 3600 gyújtólövedék. Tűzgyorsaság 20 lövés/perc.)

2 db 66 mm (2,6 inch) L/18 csónakágyú (Összes lőszerkészlet 288 repeszgránát.)

6 db 4,7 cm (1,9 inch) L/45 (máshol L44-es) QF gyorstűzelő ágyú (Összes lőszerkészlet: 800 robbanó és 3200 gyújtólövedék. Tűzgyorsaság percenként 25 lövés.)⁵⁸⁴⁹

1 db 7,7 cm (2,8 inch) L/50 Skoda K10-es légvédelmi löveg (1916-tól)⁵⁸⁵⁰

2 db 3,7 cm (1,5 inch) L/33-as QF ágyú a közelharcra (Összes lőszerkészlet: 900 gyújtólövedék.)

4 db 3,7 cm-es (1,5 inch) Vickers géppuska

2 db 8 mm-es (0,31 inch) géppuska (Lőszerkészlet 8000 db)

(A sajtó 1905-ben 14 db géppuskáról „Mitralleusen” írt a hajó fedélzetén.⁵⁸⁵¹)

2 db 45 cm (17,7 inch) víz alatti torpedóvetőcső, oldalanként 1-1 db.⁵⁸⁵² (Torpedókészlet 6 db L5.12-es típus.)

⁵⁸⁴⁷ Danzers Armee-Zeitung, Juli-Dezember 1906-11-01

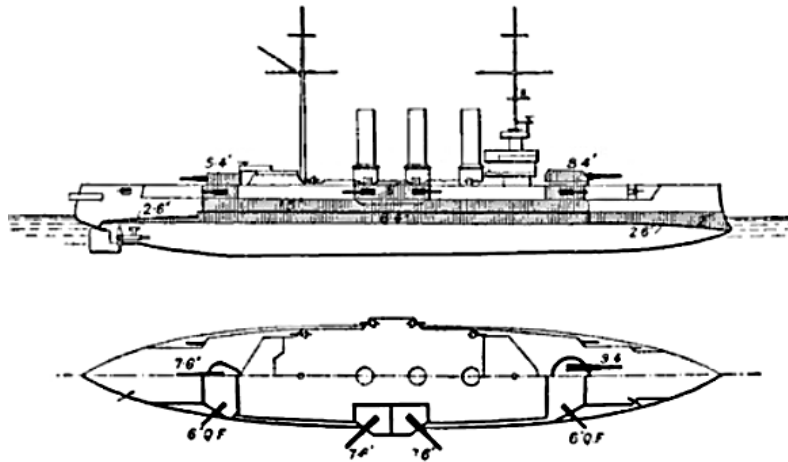
⁵⁸⁴⁸ https://en.wikipedia.org/wiki/SMS_Sankt_Georg

⁵⁸⁴⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/SMS_Sankt_Georg

⁵⁸⁵⁰ https://hu.wikipedia.org/wiki/SMS_St._Georg

⁵⁸⁵¹ Linzer Tages-Post, November 1905-11-12

⁵⁸⁵² <https://docplayer.hu/40612906-Small-protected-torpedo-cruisers-sms-panther.html>

5853

Csónakok:

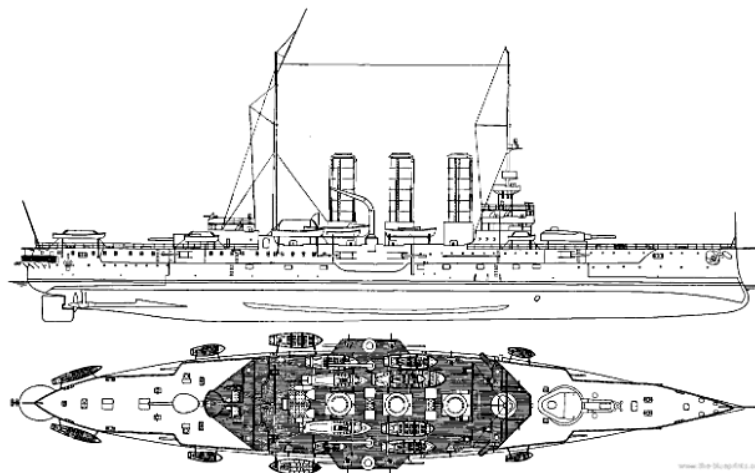
2 db gőzbárka, 1 db harmadosztályú csónak, 1 db elsőosztályú hosszú csónak, 1 db elsőosztályú mentőcsónak, 1 db elsőosztályú csónak, 2 db másodosztályú csónak, 4 db jolly boat, 1 db kis csónak

Horgonyok:

4 db Tyszak típusú horgony, amiből 3 db 4.580 kg és 1 db 1,906 kg
2 db Admirális típusú horgony: 650 kg, 320 kg

Egyéb:

6 db 60 cm átmérőjű keresőlámpa
2 db nagyméretű csónakdaru

5854

Épült: Polai Arsenál

Építési költsége: 18 077 945 korona Ez a költség a flotta első páncélos cirkálójának több mint a kétszerese.

Építés kezdete: 1901.03.31.

Építési neve: „E” cirkáló

1903.11.20-án nevét I. Ferencz József császár és király jóváhagyta.

Vízrebocsátása: 1903.12.08.

Hadrendbe állt: 1905.07.21.

⁵⁸⁵³ <https://naval-encyclopedia.com/ww1/austria-hungary/sms-sankt-georg.php>

⁵⁸⁵⁴ <https://naval-encyclopedia.com/ww1/austria-hungary/sms-sankt-georg.php>

5855

Az SMS Kaiser Karl VI. megnövelt változata. Annál 5 méterrel hosszabb és 2 méterrel szélesebb. A próbák során állítólag elérte a 23,8 csomós sebességet. Az SMS Szent György páncélatát is módosították az SMS Kaiser Karl VI.-hoz képest, például a felépítmény és a lövegtorony területén. Fegyverzetét is megnövelték az elődjéhez képest. A sokkal nehezebb ágyúfegyverzet mellett a Sankt Georg körülbelül 1000 hosszú tonnával (1000 t) nehezebb volt elődjénél, de még így is 2 csomóval gyorsabb lett annál. Amíg az SMS Kaiser Karl VI. Harvey típusú páncélatot kapott, addig az SMS Szent György már korszerűbb Krupp páncélattal lett felszerelve.⁵⁸⁵⁶

A hajó gyengeségének tekintik a páncélatlan orr és tat-ot, a sokféle kaliberű löveget. Jobb lett volna elhagyni a 15 cm-es lövegeket és előre és hátra is 24 cm-es löveget szerelni.⁵⁸⁵⁷

1903.

A hajót 1903.12.08-án bocsátották vízre.⁵⁸⁵⁸ Minutillo báró kikötői tengernagy avatta föl a hajót.⁵⁸⁵⁹

5860

⁵⁸⁵⁵ <https://docplayer.hu/40612906-Small-protected-torpedo-cruisers-sms-panther.html>

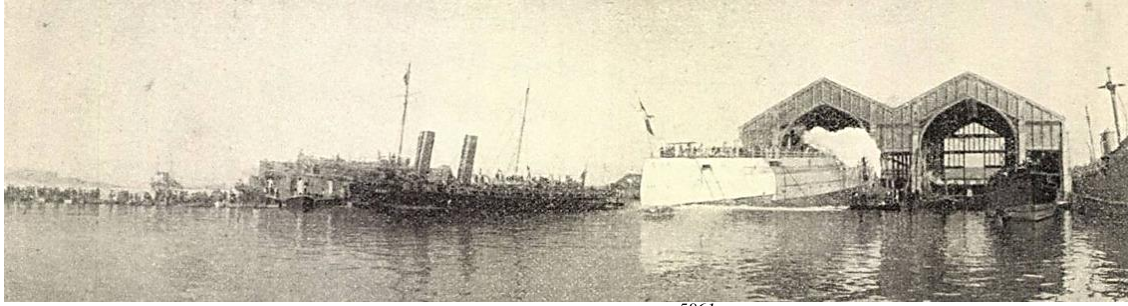
⁵⁸⁵⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/SMS_Sankt_Georg

⁵⁸⁵⁷ Danzers Arme-Zeitung, Juli-Dezember 1906-11-01

⁵⁸⁵⁸ Neugkeits-Welt-Blatt, November 1903-11-26

⁵⁸⁵⁹ Budapesti Hírlap, 23. évfolyam, 1903-12-09 / 338. szám

⁵⁸⁶⁰ <https://naval-encyclopedia.com/ww1/austria-hungary/sms-sankt-georg.php>

*A hajó vízrebocsátása*⁵⁸⁶¹

Hogy mily elővigyázati rendszabályokhoz kell nyúlni, hogy a hajó szabatos alásiklása biztosíttassák, érdekesnek tartjuk fölemlíteni. hogy 150 tonna (150,000 kilogramm) faggyút kellett elhasználni, hogy a hajó alatti talpszán jól csússzék.⁵⁸⁶²

Az új páncélozott cirkáló, a "St. George". Szenzációs névadás a császártól. Az új páncélozott cirkáló, "E" megjelöléssel (7400 tonna teherbírással) a polai haditengerészeti hajógyárunkban horgonyoz. December 8-án, Szeplőtelen Fogantatás ünnepén bocsátják vízre. Ezen ünnepélyes szertartás során a hajónak aranybetűkkel kell viselnie a keresztelendő nevet, amely jól látható a hajótestén. A névválasztás mindig a császárra van bízva. A névadás a császár joga. Polában egy ideje meglepetést okozott az új páncélos cirkáló elnevezésével kapcsolatos habozás. Eddig szokás volt, hogy az új hadihajóinkat a Császári Ház korábbi vagy jelenlegi tagjairól nevezték el. Még nagyobb izgalmat keltett Lengyelországban, amikor néhány nappal ezelőtt bejelentették a Legfelsőbb Határozatot, amely szerint az új páncélos cirkálót "Szent Györgynek" nevezték el. – Ekkor Galícia és több lengyel terület jogilag az Osztrák-Magyar Monarchiához tartozott. Szent György a lengyelek egyik legtiszteltebb szentje. – Szent Györgyöt, akit az egész kereszténységben „Lindwurm-ölőként” tisztelnek, egyes országokban a haditengerészet védőszentjének tekintik.

Angliában ő a nemzeti védőszent anélkül, hogy a neve hajónévként szerepelne; ugyanis csak egy angol csatahajó viseli a „György herceg” nevet, de ez nem Szent Györgyre, hanem a királyi család egyik tagjára utal.

Polában annál meglepőbb volt, hogy Szent György lovag büszke nevét, mint a gyengék védelmezőjét adta haditengerészetünk legújabb hadihajójának. Ezen a ponton fel kell frissítenünk az emlékezetünket a halhatatlanná vált Erzsébet császárnéra. Ez megoldja a legújabb hajóelnevezés rejtélyét.

1883 őszen Erzsébet császárné súlyos veszélybe került, miközben lovagolni indult a Mürzsteg melletti hegyekbe. Egy fa gyaloghídon lovagolt át, amely a habzó Mürz folyón ívelt át. A ló lába beakadt a billegő deszkákba. A lovas komoly veszélyben volt, és félt, hogy a patakba zuhan. Szerencsére a császárné megmenekült. A megmenekülés örök emlékére, néhány percre a "Halott asszonytól" az emlékműben egy tábla áll Szent György portréjával és a következő egyszerű verssel:

„1883. augusztus 26-a emlékére. Szent György lovag, ki a veszélytől tudsz oltalmazni, ki gyakran oltalmaztad anyám, ha emberi segítségre van szükség, bizalommal kérlek, ne kételkedj kérésemben, mindig óvd meg a drága életet, melyet a világ világossága adott nekem. Marie Valerie.”

Mária Valéria főhercegnő adományozta a Mürzen található emléktáblát, hogy kifejezze áhítatosságát és látható módon kifejezze háláját szeretett édesanyja megmentéséért. Szent György, a harcos lovas azért szerepel a táblán, mert György lovagot különösen tisztelik lovagszentként a császári családon belül. Ezért nem meglepő, hogy legújabb páncélos cirkálónkat "Szent Györgynek" keresztelték.

Legyen Szent György mostantól haditengerészetünk védőszentje, és tartsa kezét a legújabb hajó felett, hogy elmondhassuk róla: „A Birodalom dicsőségére, minden gyenge védelmére!”

Az új páncélozott cirkáló, a "Saint George" páncélos cirkálóként fog szolgálni. 117 méter hosszú, 18,8 méter széles, teherbírása 7400 tonna, ami 1200 tonnával több, mint az 1898-ban vízre bocsátott nagyszerű páncélozott cirkálóé. A kétcsavaros motorok 12 300 lóerőt fejlesztenek majd. A páncélzat (amelyet Witkowitzban gyártanak) 210 milliméter vastag lesz. Két 24 centiméteres, öt 19 centiméteres

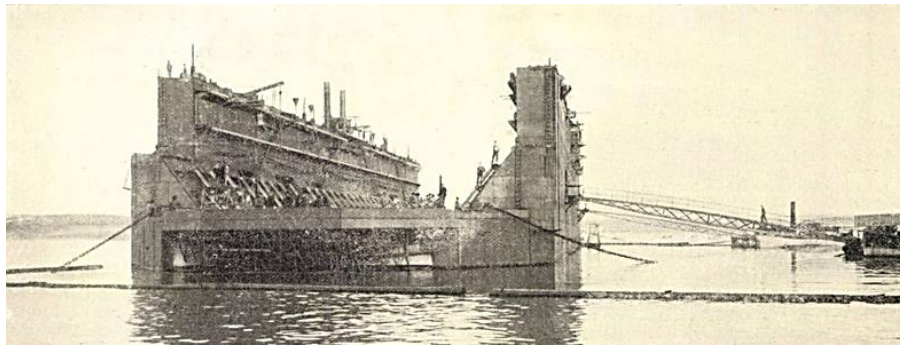
⁵⁸⁶¹ Vasárnapi Ujság – 1904-02-07 / 6. szám / Legújabb hadihajóink (képekkel). Reményi Antal 85. oldal / Természettudomány; ipar; kereskedelem és rokon

⁵⁸⁶² Vasárnapi Ujság – 1904-02-07 / 6. szám / Legújabb hadihajóink (képekkel). Reményi Antal 85. oldal / Természettudomány; ipar; kereskedelem és rokon

és négy 15 centiméteres kaliberű nehéz gyorstüzelő ágyú, valamint 25 kisebb gyorstüzelő ágyú biztosítja majd a tüzéret.⁵⁸⁶³

A leghitelesebb források arról tájékoztattak minket, hogy teljesen téves az a széles körben elterjedt nézet, miszerint az osztrák haditengerészet új cirkálója, a "Szent György" ezt a nevet Schönerer képviselő tiszteletére kapta.⁵⁸⁶⁴

A pólai kikötőben található a flotta úszódokkjja.

„Még egy harmadik alkotással akarunk olvasóinknak ez alkalommal beszámolni, mely bár nem hajó, mégis a tengerészet úszó állományaához tartozik és sok tekintetben felette érdekes. Ez az új pólai úszódokk, mely november havában készült el és immár bevégezvén próbatételeit, amelyek jól sikerültek, elfoglalta állandó kikötőhelyét a pólai Olo-sziget nyugati partja mellett és elkezdte működését. Képünk a dokkot már e helyén mutatja be. A dokkok vagy hajómedenczék célja az, hogy a vízalatti részükben megsérült, vagy tisztításra szorult hajókat befogadják, ahol aztán kijavítatnak, illetve jó karba helyeztetnek. Főleg kétféle dokkokat különböztetnek meg, száraz és úszó dokkokat. Míg amazok hajó alakú, kiásott és felfalazott mélyedések a szárazföldben, addig ezek a vízben úszó alkotmányok, amelyeknek üreges feneké elég hordképességgel bír, hogy a rájuk állított hajót a víz színe fölé emelje. E célra a fenékbe vizet eresztenek be, mire a dokk lefelé süllyed; ezután a hajót föléje húzzák, a dokk fenekéből a vizet kiszivattyúzzák, minek folytán a dokk lassankint kiemelkedik a vízből és magával viszi a beléje illeszkedett hajót, melyet oldalvást és alul megtámasztanak. Építettek már régebben is úszó dokkokat, de csak kisebbeket; a nagy hajók számára csakis száraz dokkokat készítettek. Ezeknek azonban igen nagy hátrányaik vannak, mivel sokszoralig lehet a porban alkalmas helyet találni; A költségek többnyire rendkívül nagyok sok millióra rúgó; az építés eltart több évig (rendesen 4—7 évig, néha még tovább), a dokkolás is sok pénzbe kerül, és a mi kivált haditengerészetnél fontos körülmény, a száraz dokk mozdíthatatlan, tehát háború esetén a sérült hajókat nem lehet mindjárt közel a harc színhelyéhez kijavítani. Az úszó dokknál e hátrányok vagy nem léteznek, vagy kisebb mértékben lépnek fel. Alkalmas kikötő helyet számukra lelteni könnyű, építésük gyors, aránylag olcsó és tetszés szerint bárhová el lehet őket vontatni.”⁵⁸⁶⁵

1903-ban a hajógyárban 3063 munkás dolgozott.⁵⁸⁶⁶

1904.

1904-ben még csak 11,785.050 koronára tervezték a költséget.⁵⁸⁶⁷

Már ebben az évben megnőtt az előre tervezett költség 17.135.050 koronára. A flotta költségvetésére egy érdekes összehasonlítás hangzott el egy vitában. „De hiszen — így szól az egyik ellenvetés — az 1905-iki költségvetés immár összesen 51.026.410 koronára rúg. Ez igaz s elég is lenne, ha nem kellene helyrehozni 25 év mulasztásait, ha a technika haladása nem drágította volna meg oly nagyon a hadihajók építését. Ámde, hogy egykét példát hozzak föl, az 1873-ban vízre bocsátott Laudon fregata ágyústul, lőszerestül együtt 4.156.280 koronába került, míg a Sankt Georg cirkáló, mely 1903-ban, tehát 30 évvel

⁵⁸⁶³ Neugkeits-Welt-Blatt, November 1903-11-24

⁵⁸⁶⁴ Figaro, Juli-Dezember 1905-08-05

⁵⁸⁶⁵ Vasárnapi Ujság – 1904-02-07 / 6. szám / Legújabb hadihajóink (képekkel). Reményi Antal 85. oldal / Természettudomány; ipar; kereskedelem és rokon

⁵⁸⁶⁶ Die Zeit, April 1905-04-06

⁵⁸⁶⁷ Budapesti Közlöny, 38. évfolyam, 1904-06-21 / 141. szám
Neugkeits-Welt-Blatt, Dezember 1903-12-17

később bocsáttatott vízre, felszerelésével együtt 17.135.050 koronába került, pedig a Laudon a 30 év előtti viszonyok között ugyanolyan katonai értékkel bírt, mint ma a megváltozott viszonyok közt a Sankt Georg. A régi Kaiser páncélos belekerült 4,541.606 koronába, a neki megfelelő mai 10.600 tonnás páncélos Erzherzog Karl költsége, pedig 17.400.000 korona — felszerelés nélkül. (A pár nappal ezelőtt fölrobbant 15.240 tonnás Hacuze japán csatahajó –nem tudom a hajót azonosítani- 32.000.000 koronába került.)⁵⁸⁶⁸

1905.

1905.03.16-án lőgyakorlatot tartott Pola közelében az SMS Babenberg pre-dreadnoughttal együtt. Amikor a gyakorlat végén feloldották a készültséget, a "Sankt Georg" –nek felborult a vas hajódaruja. Az egyik emelésekor a daru megigazításához használt heveder eltört, aminek következtében a műveletet felügyelő szállásmester, Joh Ivancevic fejfel előre a vízbe zuhant. Zuhanás közben a fejét a hajótest éles, kiálló szélébe ütötte. Bár a mentőbóját, amely mindig készen állt az ilyen esetekre, azonnal leengedték, és az áldozattól mindössze egy méterre a vízbe esett, a zuhanástól megdöbbszent férfinak már nem volt ereje megragadni a bóját, és gyorsan a vízbe süllyedt. Miután a „Babenberg” és a „St. Georg” hosszabb ideig átkutatták a baleset helyszínét, anélkül, hogy az áldozat nyomára bukkantak volna. A hajók félig leengedett zászlókkal folytatták a tüzelést.⁵⁸⁶⁹

1905.06.19-én volt a hajó első teljes terheléses próbaútja.

1905.06.23-án elvégezték a főgépek tengeri próbáját.

1905.07.01-én főmotorjait teljes sebességgel tesztelték. Tengeri próbaútjait 1905.07.07 előtt fejezte be.⁵⁸⁷⁰

A hajó elért legnagyobb sebességéről eltérő adatok jelentek meg. Ez vagy két különböző próbaút jelent, vagy utólag korrigálták az értéket, amiről az egyik újságot nem értesítették.

1905.07.11-én Triesztben a Fasana csatornában egy gőzhajót torpedó találata ért, amitől elsüllyedt. Ekkor a közelben az SMS Sankt Georg torpedóindító manővereket végzett. Feltehetőleg innét származhatott az eltévedt torpedó. Az elsüllyedt hajó legénységét kimentették.⁵⁸⁷¹ „Pólából jelentik, hogy a fasanai csatornában tegnap torpedógyakorlat közben szerencsétlenség történt. A «St. Georg» hadihajóról ugyanis egy torpedót lőttek ki és a torpedó egyenesen az (Arsenál) 5-ös számú gőzcsonaknak szaladt, amely azonnal elsüllyedt. A személyzetet nagy nehezen sikerült megmenteni.”⁵⁸⁷² A hajó kiemelésén bűvárok dolgoznak.⁵⁸⁷³

1905.07.21-én állt szolgálatba.

1905.07.31 – 1905.11.14-ig az aktív flotta kötelékében szolgált.

1905.09.24-én a Téli Hajóraj Polában szerveződött. „A téli gyakorló hajóraj a Habsburg, az Árpád és a Babenberg csatahajókból, a St. Georg, a Mária Terézia vértés cirkálókból, a Szigetvár torpedó cirkálókból, a Satellit torpedó hajókból, a Huszár torpedó zúzókból, a Kaiman síktengert járó torpedó naszádból és a Harpie, Gaukler és a Reicher torpedó naszádokból áll.”⁵⁸⁷⁴

1905.10.22-i hír: „Pólából jelentik, hogy Fasana és Lussinpicolo között a Szent György hadihajóról Ivanovic, a hajó kvártélymestere beleesett a tengerbe és a habok között nyomtalanul eltűnt. Ivanovicnek dolga akadt a fedélzeten és eközben kihajolt a hajó korlátján. Valamiképpen elvesztette az egyensúlyt és keresztülesett a korláton. Esés közben beleütődött a hajó egy kiálló részébe és onnan zuhant a tengerbe. A hajóparancsnok nyomban lebocsájtotta a mentőcsónakot, de két órai kutatás után sem akadtak a szerencsétlen emberre. Valószínűleg esés közben oly súlyosan megütötte magát, hogy nem tudott a víz felszínére kerülni. A hajó a gyász jeléül félárbocra eresztett lobogóval folytatta útját.”⁵⁸⁷⁵

⁵⁸⁶⁸ Budapesti Hírlap, 24. évfolyam, 1904-05-31 / 150. szám

⁵⁸⁶⁹ Erlafthal-Bote, Juli-Dezember 1905-11-05

⁵⁸⁷⁰ Vorarlberger Volks-Blatt, Juli 1905-07-07

⁵⁸⁷¹ Steirische Alpenpost, Juli-Dezember 1905-07-15

⁵⁸⁷² Független Magyarország, 4. évfolyam, 1905-07-13 / 1192. szám

⁵⁸⁷³ Neues Wiener Journal, Juli 1905-07-21

⁵⁸⁷⁴ Budapesti Hírlap, 25. évfolyam, 1905-09-24 / 264. szám

⁵⁸⁷⁵ Népszava, 1905. 33. évfolyam, 1905-10-22 / 213. szám

1905.11.19-én kihajózott Polából Julius von Ripper altengernagy zászlóshajójaként, az SMS Szigetvár cirkáló társaságában Levante felé a Törökország elleni nemzetközi flottademonstrációra.⁵⁸⁷⁶ Az SMS Sankt Georg legénysége közel 600 fő. Parancsnoka Wilhelm R. v. Bödmann sorhajókapitány.⁵⁸⁷⁷

A tervek szerint a Sankt Georg a Matapan fok felé veszi az irányt, míg a Szigetvár a Korinthoszi-csatorna felé fog haladni. Végül a két hajó együtt ment Pireuszba.⁵⁸⁷⁸ A két hajó négy hónapra van ellátva száraz eleséggel. Induláskor a környékbeli házak ablakaiból sokan nézték a két hajó elindulását, búcsúszavakat is kiáltottak az elindulóknak, amelyeket azonban ezek már nem hallottak.⁵⁸⁷⁹

1905.11.19-én érkezett Tajer-be (Dalmácia).

1905.11.22-25-én Pireus-ban járt.⁵⁸⁸⁰ A magyar hajók 22-én 9,40 kor futottak be a kikötőbe.⁵⁸⁸¹

„A magyar-osztrák hajóra ma délelőtt 9 óra 40 perckor érkezett az itteni kikötőbe. A St. Georg cirkálóhajó huszonegy üdvözlő lövést tett. Ripper altengernagy a délelőtt folyamán több látogatást tett.”⁵⁸⁸²

„Athénból táviratoztak a Neue Freie Presse-nek. A nemzetközi flotta hajói ma szent s egyéb készleteket vettek fel s útjuk folytatására készülnek. A hajó parancsnokai s a hatalmak itteni képviselői látogatásokat tettek egymásnál; a görög tengerészeti s a görög hadügyi miniszter is meglátogatták a hajókon a parancsnokokat. Délelőtt ½ 11 órakor a St. Georg fedélzetén Ripper altengernagy elnöklésével a hajóparancsnokok tanácskozást tartottak, amely egy óra hosszat folyt; ennek során megállapították az egyes hajóknak a különböző török kikötőkbe való szétosztását. Jól értesült helyről a lap tudósító azt a hírt kapta, hogy a nemzetközi flotta holnap az est beállta előtt Mitiléne szigetéhez vagy a Besszika-öbölbe érkezik. A Kohanec orosz cirkáló már megérkezett Pireuszba s csatlakozott a tüntető hajórajhoz; a másik orosz cirkálót, a Perc megérkezését minden órában várják.”⁵⁸⁸³

5884

⁵⁸⁷⁶ Magyarország, 12. évfolyam, 1905-11-09 / 275. szám

⁵⁸⁷⁷ Neues Wiener Journal, November 1905-11-19

⁵⁸⁷⁸ Budapesti Hírlap, 25. évfolyam, 1905-11-19 / 320. szám

⁵⁸⁷⁹ Budapesti Hírlap, 25. évfolyam, 1905-11-21 / 322. szám

⁵⁸⁸⁰ Budapesti Hírlap, 25. évfolyam, 1905-11-23 / 324. szám

Vorarlberger Landes-Zeitung, November 1905-11-23

⁵⁸⁸¹ Az Ujság, 1905. november/2, 3. évfolyam, 1905-11-23 / 326. szám

⁵⁸⁸² Budapesti Hírlap, 25. évfolyam, 1905-11-23 / 324. szám

⁵⁸⁸³ Az Ujság, 1905. november/2, 3. évfolyam, 1905-11-24 / 327. szám

⁵⁸⁸⁴ <https://www.darabanth.com/hu/gyorsarveres/395/kategoriak~Kepeslapok/Hadihajok-1000071/1917-SMS-Sankt-Georg-osztrak-magyar-pancelos-cirkalo-SM-GroC39Fer-Kreuzer-St-Georg-KuK-Kr-II2402427>

„A nemzetközi flotta hajóinak parancsnokai Ripper altengernagy elnöklete alatt a St. Georg fedélzetén ma (1905.11.24-én) tartották második tanácskozásukat, amelyen tengerészeti szakkérdésekről volt szó. A további utasításokat a parancsnokok a konstantinápolyi nagykövetelektől várják.”⁵⁸⁸⁵

A flotta, aminek Ripper parancsnokolt: SMS St. Georg (36 ágyú, 550 fő, 7300 tonna), SMS Szigetvár (20 ágyú, 289 fő, 2350 tonna.), és torpedónaszádok. Továbbá az olasz Garibaldi páncélos cirkáló (37 ágyú, 535 fő, 7750 tonna), és a Tripoli torpedóvető (6 ágyú, 53 fő), az orosz Kubanec (Eubanes) és Derec (Terek) ágyúnaszádok (összesen 480 fő, 1200 tonna). Az angol Prince of Wales (9800 tonna), a Lancaster cirkáló (35 ágyú, 678 fő, 3000 tonna), a Sentinel torpedóvető (18 ágyú, 268 fő), a francia Charlemagne páncélos (60 ágyú, 702 fő, 11 300 tonna), a Dard torpedóromboló (7 ágyú, 82 fő) és Kléber páncélos cirkáló (7700 tonna), Továbbá több futárhajó. Összesen 237 hajó, fedélzetükön 3500 (máshol 4782 fő) tengerésszel. A flotta szükség esetén 2600 tengerészt tud partraszállítani, 20 partraszálló hajóval. A kötelék vezetése a Monarchia számára nagy megtiszteltetés. A Dardanellákat ekkor alig védte megfelelő haderő. Ezek 2 db 20 cm-es ágyú, 1 db 15 cm-es ágyú és 6 db 47 mm-es gyorstüzelő löveg.

⁵⁸⁸⁶

1905.11.26 – 1905.12.01 között Mytilene-ben vetett horgonyt.⁵⁸⁸⁷

„(Idegen hadihajók Mitilénében.) Mitilene szigetéről írják nekünk november 30-áról: Hajónk Konstantinápolyból jövet, ma érkezett a mitiléné-i kikötőbe, amelyet idegen hadihajók tartanak megszállva. Megérkezésük után a magyar-osztrák ellentengernagy hajójáról, a St. Georg-ról egy gőzbárka közeledett hajónkhoz. A gőzbárkáról egy tiszt szállott ki, aki fölkerete kapitányunkat, hogy tisztelegjen az ellentengernagy hajón, ami meg is történt. A kikötőben és az utcákon akadálytalanul lehet sétálni. A kikötőt francia katonák őrzik. Egy tiszt francia nyelven szólított meg, hogy nincs-e elvámolni valóm. Az utcákon mozgalmas az élet, cifrábnál cifrább uniformisok láthatók, egy szép tornyos házon Anglia fehér keresztet zászlaja leng. Mindegyik nagyhatalom száz-százötven főnyi csapatot tett partra s ott egyes házakat kaszárnyákká átalakítva, őrséget szerveztek. A tengerpart közelében egy szép tisztáson hatalmas magyar-osztrák tengerészeti zászló leng magas árbocon egy épület előtt, a mely félig kaszárnya, félig postahivatal, ahol altisztek néhány tiszt felügyelete alatt szorgalmasan dolgoznak. A kikötő is mozgalmas; két angol, két magyar-osztrák, egy francia, egy olasz és egy kis orosz hadihajó, továbbá egy olasz, egy francia és egy orosz torpedónaszád képviseli a nagyhatalmakat.”⁵⁸⁸⁸

Az 1905. november 26-i nemzetközi flottatüntetés során Mytiléné szigetén partra szálló osztrák–magyar különítmény parancsnoka az SMS Sankt Georg torpedótisztje, Horthy Miklós I. osztályú sorhajóhadnagy volt.⁵⁸⁸⁹

1905.12.05-17-én Lemnos-ban járt.

A hajón ezen az úton volt egy vezeték nélküli távíró.⁵⁸⁹⁰

⁵⁸⁸⁵ Pesti Napló, 56. évfolyam, 1905-11-25 / 326. szám

⁵⁸⁸⁶ Grazer Volksblatt, November 1905-11-25

Prager Abendblatt, November 1905-11-25

⁵⁸⁸⁷ Magyarország, 12. évfolyam, 1905-11-21 / 285. szám

⁵⁸⁸⁸ Budapesti Hírlap, 25. évfolyam, 1905-12-05 / 336. szám

⁵⁸⁸⁹ <https://www.csendor.com/konyvtar/irasok/magyar/Csendorok%20a%20Balkanon%20-%20Ravasz%20I.pdf>

⁵⁸⁹⁰ Neue Warte am Inn, Juli-Dezember 1905-12-02

5891

1905.12.18-án rövid időre visszatért Mytilene-be.⁵⁸⁹²

1905.12.19-én rövid időre megállt Pireus-ban. Pireuszban az SMS Szigetvár és az SMS Sankt Georg szemet vételezett.⁵⁸⁹³ „A „Szigetvár“ és „St. Georg“ hadihajók elindultak. A nagykövetek Ripper altengernagynak, a demonstrációs flotta parancsnokának köszönetet mondták. A nagykövetek, akik az együttes audiencia megtagadása óta beszüntették látogatásukat a portánál, ma újra látogatást tettek.”⁵⁸⁹⁴

1905.12.22-én a két kiküldött cirkáló visszaérkezett Polába, Patrasz érintésével⁵⁸⁹⁵. A két cirkáló 1905.12.23-án áthajózott Triesztbe.⁵⁸⁹⁶

1905.12.23-tól „a két cirkáló visszatér annak a hajórajnak a kötelékébe, amelyhez kiküldetése előtt tartozott.”⁵⁸⁹⁷

Az SMS Sankt Georg páncélos cirkáló tüzereje összességében az SMS Habsburg osztály sorhajóíhoz hasonlít. A sorhajón van 3 db 24 cm-es toronylőveg és 12 db 15 cm-es löveg. Az SMS Sankt Georg-on van 2 db 24 cm-es és 1 db 19 cm-es toronylőveg és a kazamatákban 4 db 19 cm-es és 4 db 15 cm-es löveg. Az SMS Habsburg oldalsortüze 273 „tonna”, míg az SMS Sankt Georg oldalsortüze 251 „tonna”.⁵⁸⁹⁸ Tehát a két hajó, közel azonos harcértékű. Már 1905-ben jelezték, hogy a hajó sebessége 1-3 csomóval elmarad más államok hasonló kategóriájú hajója mögött.⁵⁸⁹⁹

1906.

„Az első hajóraj földközi-tengeri útja. Bécsből jelentik nekünk, hogy az első hajóraj legközelebb nyolcz heti útra indul a Földközítenger vizeire. Legelőbb Alexandriába megy, ahol nyolcz napig fog tartózkodni, azután a Szíriai partokon és esetleg az Aegei-tengerben is számos kikötőt látogat meg. Visszatérőben Kréta előtt is horgonyt vet Az utazás a monarchia (értsed Ausztria, Szerk.) kereskedelmi érdekeit van hivatva előmozdítani, amelyekre nézve nagyon előnyös tengeri erőnknek időnkénti megjelenése a levantei vizeken. A hajóraj a következő tornyos hajókból fog állani: Habsburg (parancsnoka v. Keristi Alajos sorhajókapitány), Árpád parancsnoka Bazelli Viktor báró sorhajókapitány), és „Babenberg“ (parancsnoka Praprotnik Alajos sorhajókapitány). Ezekhez jön a St. Georg cirkáló (parancsnoka Bockman Vilmos lovag tengerészkapitány) és a Huszár-torpedó (parancsnoka Caliga Ervin korvettkapitány.) A tornyos hajóknak egyenként 8300 tonna vízkiszorításuk van. Gépezetük 11.900 lóerejű és mindegyiken 43 ágyú és 638 főből álló legénysége lesz. A St. Georg-nak 7300 tonna vízkiszorítása van és 36 ágyút visz magával. A Huszár-nak 400 tonna a vízkiszorítása

⁵⁸⁹¹ <https://docplayer.hu/40612906-Small-protected-torpedo-cruisers-sms-panther.html>

⁵⁸⁹² Budapesti Hírlap, 25. évfolyam, 1905-12-19 / 350. szám

⁵⁸⁹³ Die Zeit, Dezember 1905-12-20

⁵⁸⁹⁴ Magyarország, 12. évfolyam, 1905-12-20 / 308. szám

⁵⁸⁹⁵ Die Zeit, Dezember 1905-12-22

⁵⁸⁹⁶ Az Ujság, 1905. december/2, 3. évfolyam, 1905-12-23 / 356. szám

⁵⁸⁹⁷ Magyarország, 12. évfolyam, 1905-12-23 / 311. szám

⁵⁸⁹⁸ Militär-Zeitung, Juli-Dezember 1905-08-05

⁵⁸⁹⁹ Die Zeit, Mai 1905-05-06

és 6000 lóerejű gépezetével 28 tengeri mérföldet (5,1 kilométer) érhet el óránként. A hajóraj parancsnoka Jedina Lipót ellentengernagy, a vezérkar főnöke Fiedler Pál korvettkapitány.”⁵⁹⁰⁰

1906.03.14-én a Teodói osztaggal a Kelet-Mediterráneum felé hajózott.

1906.03.05-én érkezett Korfura.

1906.03.21 – 1906.04.11 között Alexandriában járt. Itt az egyik csónakja versenyt nyert. A helyi magyar kolónia sok ünnepi rendezvényt szervezett az oda érkezett osztrák – magyar flottakötelék (SMS Habsburg, SMS Árpád, SMS Babenberg, SMS Sankt Georg, SMS Huszár) tiszteletére. Egyiptom fiatal uralkodója, aki fiatalságát Bécsben töltötte, a tisztelet audienciára és vacsorára hívta meg az Abdin palotába. A tisztelet egy csapata felkereste Kairót, ahol szintén díszes fogadtatást kaptak a Monarchia ott élő alattvalóitól. A legénység közel 200 tagja ellátogathatott a piramisokhoz.⁵⁹⁰¹ A hajók ekkor kékeszürkére voltak festve. A parton a tengerészek (kn. 1200 fő) és a Szent György hajózenekara mutatott be díszfelvonulást délután 2 óra körül. A helyiek cigarettával kínálták őket. Voltak büfék, céllövöldék, bábelőadások és színházi előadás a tengerészek szórakoztatására. A fesztiválnak este 9-kor lett vége.⁵⁹⁰²

1906.04.12-13 között Haifa-t kereste fel.

1906.04.14-23-a között Bejirút-ban vetett horgonyt.

1906.04.24-28-án Marmarizza vizein volt.

1906.04.29-én Syra következett.

1906.04.29-30-án Zea-ban kötött ki.

1906.05.01-02-án Istmia-ban (Isthmia a Korinthoszi csatornánál) járt.

1906.05.02-án rövid időre megállt Milo-nál.

1906.05.02-07-én a Suda-öbölben (Kréta) vetett horgonyt.⁵⁹⁰³

1906.05.09-11-én Valona-ban járt.

1906.05.11-én befutott Cattaro-ba.

Az út során nagy hatótávolságú rádiókapcsolati kísérleteket végeztek.

1906.06.15 – 1906.09.20 között a Nyári Flottakötelék tagja. Ebben az időszakban 7 cm-es L18-as lövegeket kapott, valamint a 15 cm-es ágyúkhöz tűzvezérlőket szereltek fel.⁵⁹⁰⁵

⁵⁹⁰⁰ Magyarország, 13. évfolyam, 1906-02-13 / 39. szám

⁵⁹⁰¹ Neugkeits-Welt-Blatt, April 1906-04-18

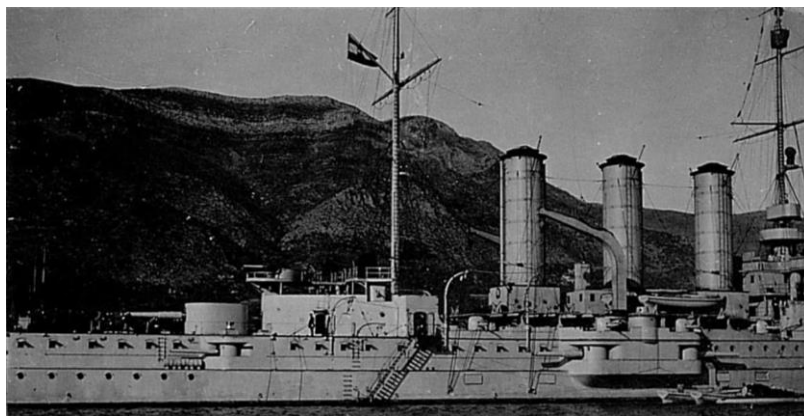
⁵⁹⁰² Leitmeritzer Zeitung, März 1907-03-06

⁵⁹⁰³ Az Újság, 4. évfolyam, 1906-05-05 / 122. szám

Neugkeits-Welt-Blatt, Mai 1906-05-06

⁵⁹⁰⁴ <https://docplayer.hu/40612906-Small-protected-torpedo-cruisers-sms-panther.html>

⁵⁹⁰⁵ <https://docplayer.hu/40612906-Small-protected-torpedo-cruisers-sms-panther.html>

5906

A "Saint George" hajón a tengerészcadétok: Karl Fre, Raul Prziza, Theodor Woinovits v. Jardol.⁵⁹⁰⁷

1906.08.17-én Fiuméba érkezett a Wien, Budapest, Monarch, Erzherzog Karl, Árpád, Babenberg, Habsburg, St. Georg, Kaiser Karl VI. Ezenkívül a torpedóflotta vezető hajói: Szigetvár, Zenta és Aspern, a Trabant, Hemet, Huszár és Kaiman óceánjáró torpedók, és még 9 első osztályú torpedónaszád. A kikötőt, ez alkalommal még körülbelül 30 kisebb-nagyobb hajó kereste fel.⁵⁹⁰⁸ Ekkor Montecuccoli Rezső gróf tengerészeti főparancsnok a „St- Georg“ czirkálón Piegler Luczián ellentengernagyot kereste fel.⁵⁹⁰⁹

1906. augusztusának a második felében Pola és Cattaró között hadgyakorlat volt, amin az SMS Szent György is részt vett. A hadgyakorlaton a japán támadási módot és annak elhárítását gyakorolták.⁵⁹¹⁰ A Porth Arthur-i japán hadműveletet teljesen átformálták a flották szemléletét.

1906.08.16-án Fiuméba érkezett „az osztrák-magyar hajóraj, amelyben a következő csatahajók voltak: Wien, Budapest, Monarch, Erzherzog Karl, Árpád, Babenberg, Habsburg, St. Georg, Kaiser Karl VI. Ezenkívül a torpedóflotta vezető hajói: Szigetvár, Zenta és Aspern, a Trabant, Hemet, Huszár és Kaiman óceánjáró torpedók és még 9 elsőosztályú torpedónaszád. A kikötőt ez alkalommal még körülbelül 30 kisebb-nagyobb hajó kereste fel.”⁵⁹¹¹

1906.08.17-én Fiuméből táviratozzák: „Montecuccoli Rudolf gróf tengernagy és a hajóraj három hadosztályának parancsnokai, Jedina Lipót, Ziegler Luczián és Hauss Antal ellentengernagyok ma a kormányzói palotában látogatást tettek Nákó Sándor gróf kormányzónál. Nákó gróf délben Wickenburg István gróf kormányzósági miniszteri tanácsos kíséretében a Habsburg, a St. Georg és a Monarch hadihajókon viszonzta az ellentengernagyok látogatását. Távozásakor minden, hajóról üdvövésekkel tisztelegtek neki. Délután a flottalátogatás alkalmából Fiuméba érkezett Chavanne Rudolf altábornagy, a zágrábi tizenharmadik hadtest parancsnoka.”⁵⁹¹²

A hadgyakorlat során több hajóról több tengerész is dezertált. A St. Georg fedélzetéről Tulli és Michelli tűzoltók, valamint Dellapietra matróz dezertált.⁵⁹¹³

1906.09.13-án Dalmáciában kombinált tengeri – szárazföldi hadgyakorlat kezdődött, amin az SMS Sankt Georg is részt vett.⁵⁹¹⁴

1906.11.05-i hír: „Fiuméből jelentik, hogy a torpedóhajóraj három vezérhajója és kilenc torpedóhajója nyolc napi ottidőzés után ma elhagyta Fiumét és visszament Pólába. A „St.-Georg“ hadihajó, mely négy napja a kikötő előtt horgonyzott, ma szintén elhagyta Fiumét.”⁵⁹¹⁵

⁵⁹⁰⁶ <https://naval-encyclopedia.com/ww1/austria-hungary/sms-sankt-georg.php>

⁵⁹⁰⁷ Grazer Tagblatt, August 1906-08-18

⁵⁹⁰⁸ Magyarország, 13. évfolyam, 1906-08-17 / 199. szám

⁵⁹⁰⁹ Magyarország, 13. évfolyam, 1906-08-18 / 200. szám

⁵⁹¹⁰ Pesti Napló, 57. évfolyam, 1906-09-06 / 244. szám

⁵⁹¹¹ Pesti Hírlap, 28. évfolyam, 1906-08-17 / 226. szám

⁵⁹¹² Budapesti Hírlap, 26. évfolyam, 1906-08-18 / 226. szám

⁵⁹¹³ Neugkeits-Welt-Blatt, August 1906-08-24

⁵⁹¹⁴ Pesti Napló, 57. évfolyam, 1906-09-13 / 251. szám

⁵⁹¹⁵ Pesti Napló, 57. évfolyam, 1906-11-05 / 304. szám

Montecuccoli tengernagy azt vallotta mindig, már akkor, mikor „a St. Georg, Kaiser Karl, VI. és Mária Terézia épült, ha az ezekre— máskülönben jó hajók, — fordított összegek csatahajókba fektettettek volna — flottánk sokkal többet nyert volna katonai értékben.”⁵⁹¹⁶

1906.12.01-én „Fiuméből táviratoztak, hogy ma délután odaérkezett a Jedina Lipót lovag ellentengernagy parancsnoksága alatt álló hajórajunk öt hadihajója, névszerint: „Erzherzog Karl“, „Árpád“, „Babenberg“, „St. Georg és „Szigetvár“. A flotta két napig marad Fiumében.”⁵⁹¹⁷

1906.12.03-án: „Lázadó tengerészek. Bécsből jelentik, hogy a Deutsches Volksblatt mai reggeli száma feltűnést keltő esetekről ad hírt. A bécsi lap szerint december 3-án a St. Georg nevű magyar-osztrák hadihajón, amely akkor éppen elhagyni készült a fiumei kikötőt, az őrparancsnok tiszt reggel öt órakor a legénységet a fedélzetre gyűjtötte s azt parancsolta, hogy a tengerészek a fedélzeten levő vizes edényekben mosakodjanak meg. A legénység azonban nem engedelmeskedett a parancsnak. Az őrparancsnok tiszt erre jelentést tett a hajóparancsnoknak az esetről, aki erre a legénységet reggel hét óráig büntetésből gyakorlatoztatta. Később ugyancsak az őrparancsnok elrendelte, hogy a fedélzetre egy ladikot húzzanak fel. A legénység azonban ismét nem engedelmeskedett, odaállott ugyan a kötelekhez, de nem húzta fel a ladikot. A legénységet csupán a hajóparancsnok közbelépése bírta rá arra, hogy a munkát elvégezze. A másik eset december 17-én a pólai tengerészeti arsenálban történt, amikor a legénységet a hajóra szállították. Ott a legénység nem engedelmeskedett annak a parancsnak, hogy a függőágyakkal együtt a fedélzeten gyülekezzenek össze. Ott is közbe kellett lépnie a hajóparancsnoknak. Az ellenszegülőket tizennégy naptól két hónapig terjedő áristommal és egytől nyolc napig terjedő magánelzárással büntették. Mindkét eset állítólag azért történt, mert a legénység izgatott volt a tisztek kevéssé humánus bánásmódja miatt.”⁵⁹¹⁸

Ebben az évben megjelent az olasz San Giorgio páncélos cirkáló osztály. Az osztály egyépei a San Marco, az Amalfi és a Pisa. Ezek egyenként: 9830 tonnásak, fegyverzetük négy 25 cm-es, nyolc 20 cm-es, tizenhat 7-6 cm-es valamint nyolc 4-7 cm-es ágyú. Sebességüket 19000 lóerős motorokkal 22,5 tengeri mérföld óránként.⁵⁹¹⁹

1907.

1907.01.02-án lázadás tört ki a hajón. A legénység nagy része megtagadta a parancsok teljesítését. Az érintetteket 14 nap és két hónap börtönbüntetéssel büntették. Az elégedetlenség oka az embertelen bánásmód miatti ingerült hangulat. Állítólag hasonló esetek történtek az "Árpád" hajón szenteste.⁵⁹²⁰

A Téli Hajórajjal együtt, már 1907.01.10-e előtt elhagyta Polát.⁵⁹²¹

A Téli Hajóraj gyakorlatozik az Adriai-tengeren, és a Földközi-tengeren cirkál. A Téli Hajóraj, amely a múlt héten indult útnak a polai központi kikötőből, már megkezdte gyakorlatait az új hajórajparancsnok, Luzian von Ziegler ellentengernagy vezetésével. A Hajóraj megalakulása során, ahogy az már évek óta megszokott, haditengerészetünk személyi állományának elégtelen színvonala meglehetősen szembetűnővé vált, és a haditengerészeti parancsnokságnak a legszerényebb kereteken belüli hajóraj összeállítására kellett korlátozódnia. Ez a következő csatahajókból áll: az "Erzherzog Karl" zászlóshajó és a "Babenberg", amelyhez február 1-jén csatlakozik az "Erzherzog Friedrich" csatahajó, valamint a "Sankt Georg" és a "Szigetvár" cirkálók és a torpedónaszádok.⁵⁹²²

1907.02.08-án az „Erzherzog Karl”, „Erzherzog Friedrich”, „Babenberg”, „Sankt Georg” és „Szigetvár” hadihajókból, valamint az „Ulan” torpedóvadászból álló osztrák–magyar század Ziegler ellentengernagy parancsnoksága alatt több napos tartózkodásra belépett Lussinpiccolo (Mali Losinj, Horvátország) kikötőjébe.⁵⁹²³

⁵⁹¹⁶ Budapesti Hírlap, 26. évfolyam, 1906-06-22 / 169. szám

⁵⁹¹⁷ Pesti Napló, 57. évfolyam, 1906-12-01 / 330. szám

⁵⁹¹⁸ Az Újság, 5. évfolyam, 1907-01-04 / 4. szám

⁵⁹¹⁹ Grazer Volksblatt, Januar 1906-01-21

⁵⁹²⁰ Innsbrucker Nachrichten, Januar 1907-01-03

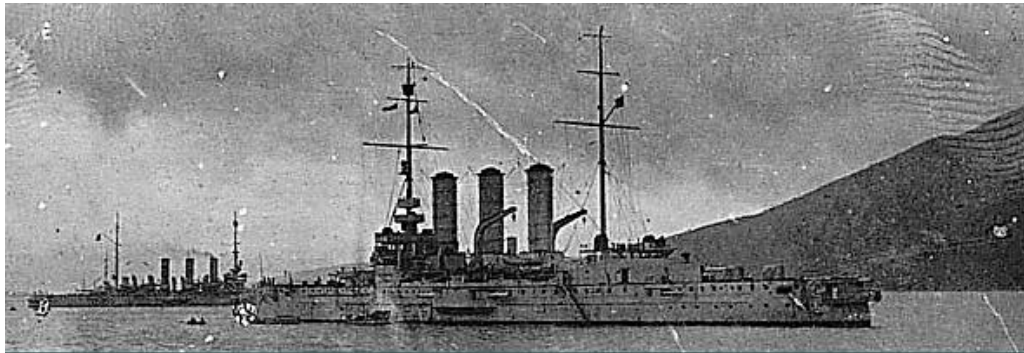
⁵⁹²¹ Neuigkeits-Welt-Blatt, Januar 1907-01-10

⁵⁹²² Neuigkeits-Welt-Blatt, Januar 1907-01-10

⁵⁹²³ Neuigkeits-Welt-Blatt, Februar 1907-02-09

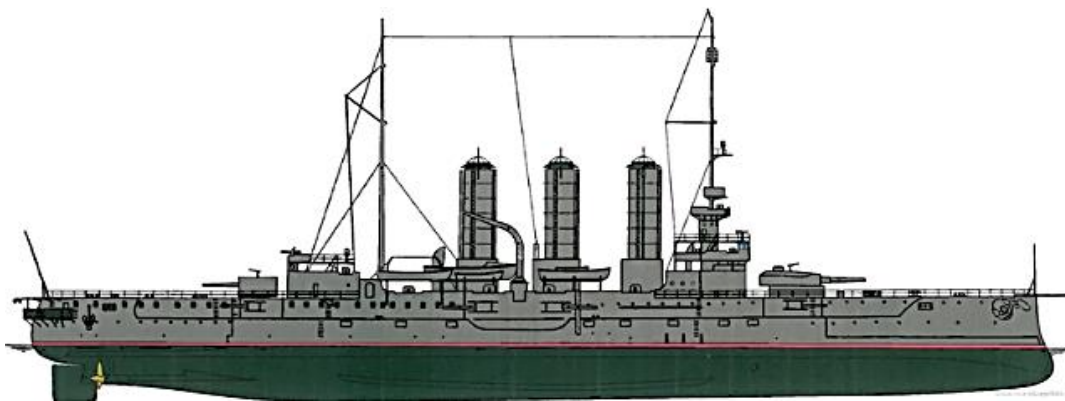
1907.02.12-én magyar-osztrák hajóraj négy csatahajója és pedig az Erzherzog Karl, az Erzherzog Friedrich, a Badenberg és a St. Georg, valamint a Szigetvár nevű cirkálójó ma délben tizenkét órakor Fiuméba érkezett.⁵⁹²⁴

1907.03.26-án Hermann Pleskott ellentengernagy vezetésével SMS Aspern társaságában az USA-ba hajózott, hogy részt vegyen az első telepések Amerikába érkezésének 300. évfordulójára tervezett ünnepségen.

5925

1907.03.28-30-án Cagliari-ban (Olaszország) kötött ki. Itt két beteg tengerészt partra tett.
1907.04.01-03-án Gibraltár vizein horgonyzott.

5926

1907.04.06-08-án befutott Funchal-ba.⁵⁹²⁷

1907.04.18-22-én a Bermuda szigeteknél hajózott. Nagyon rossz időben hajózott amikor átkelt az óceánon. A hajó orr része a parancsnoki hídig emelkedett ki a vízből a nagy hullámokban, míg a fedélzet és az orr felépítmény víz alá került szinte a felső széléig. Tehát az egész előfedélzetet a tenger borította, amikor a hajó fara felemelkedett a vízből. A hajó a 16%-os jobb oldalra és 14%-ban bal oldalra dőlt meg.

1907.04.25-én Megérkezett a virginiai Jamestownba. Itt a hajó tengerészei vitorlázásban két első díjat, valamint a hadsereg és a haditengerészet (Army and Navy mentőcsónak regatta serleg) kupáját nyerték meg a versenyeken. Az evezőversenyen, bár csónakja több hajó csónakjánál is nehezebbek voltak, a második és a harmadik helyezést szerezték meg. A versenyeken 25 amerikai és több külhoni hajó csapata vett részt.⁵⁹²⁸ A monarchia tengerészei legyőzték az angol tengerészeket.⁵⁹²⁹

⁵⁹²⁴ Budapesti Hírlap, 27. évfolyam, 1907-02-13 / 38. szám

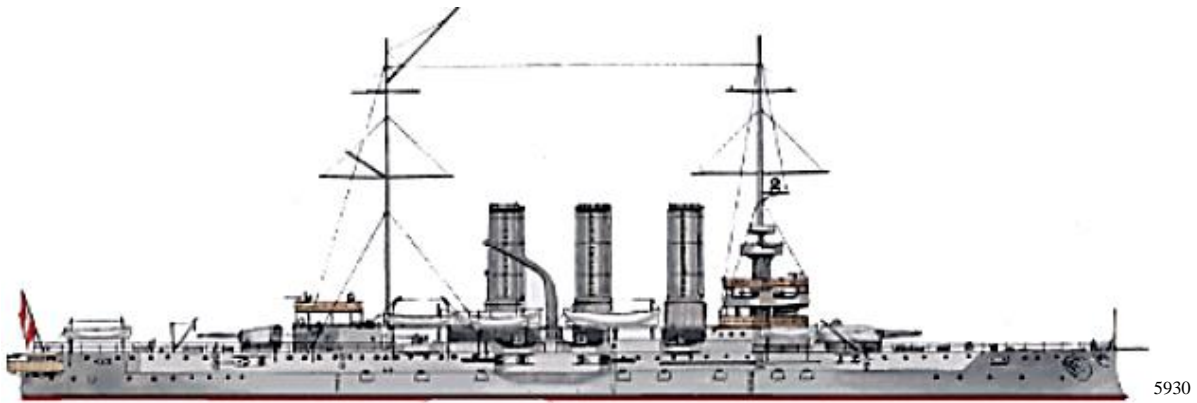
⁵⁹²⁵ <https://naval-encyclopedia.com/ww1/austria-hungary/sms-sankt-georg.php>

⁵⁹²⁶ <https://naval-encyclopedia.com/ww1/austria-hungary/sms-sankt-georg.php>

⁵⁹²⁷ Neugkeits-Welt-Blatt, April 1907-04-09

⁵⁹²⁸ Bak József, Csonkaréti Károly, Lévy Gábor, Sárhidai Gyula: Hadihajók típuskönyv, Zrínyi Katonai Kiadó, Budapest, 1984

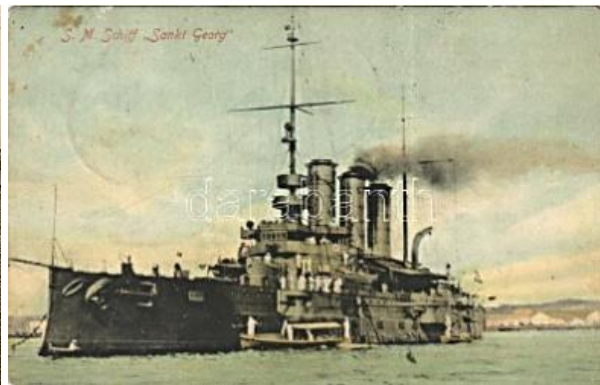
⁵⁹²⁹ Prager Abendblatt, Mai 1907-05-06

1907.04.25 – 1907.05.14 között Hampton Road kikötőjében járt. Az itteni kikötőben az egyik tengelykapcsolója megsérült egy kisebb baleset miatt.

„Hampton Roads, ápr. 26. Jamestownban nagy ünnepséggel nyitották meg az első angol okkupáció háromszázadik évfordulójára rendezett kiállítást. Az ünnepre harmincöt páncélos és cirkálóhajó, valamint számos torpedónaszád és magánjacht érkezett ide. Majdnem minden állam küldött egy-két hadihajót. Itt van két magyar-osztrák hadihajó, a St. Georg és az Aspern is. Hampton Roads város képe megkapó. Roosevelt elnök ma érkezett ide a Mayflower jaton, amely elvonult a zászlódíszbe öltözött hadihajók előtt. Amint a Mayflower a kikötőbe érkezett, az összes hadihajók 21 üdvölvéssel fogadták. Fél 10 órától 10-ig fogadta Roosevelt elnök az idegen admirálisokat a pattján. Azután az elnök az admirálisok kíséretében a kiállítás megnyitására ment. Este kivilágították az összes hadihajókat. Szombatn Evans tengernagy a német főparancsnokot, és parancsnokokat a Connecticut páncéloson, reggelire hívja meg. Szombat délután a Roon hadihajón teaeszt és tánccsere lesz az amerikai tengerészet, szárazföldi csapattisztek és hölgyeik tiszteletére. Vasárnap este a német flotta főparancsnoka, a hajóparancsnokok és tisztek Washingtonba utaznak az amerikai tengerészek meghívására.”⁵⁹³¹

„Hampton Roadsból táviratozzék . A tegnapi nemzetközi regállán a serlegből álló díjat a Szent- György osztrák-magyar czirkáló nyerte meg, amelynek legénysége két vitorlásversenyen első, a kombinált vitorlás és evezősversenyben, valamint az angol elite legénység elleni evezősversenyben második volt.”⁵⁹³²

5933 5934

Az SMS Szent György Castelnovo-ban

1907.05.15-17-én Annapolis-t kereste fel. ⁵⁹³⁵

⁵⁹³⁰ <https://naval-encyclopedia.com/ww1/austria-hungary/sms-sankt-georg.php>

⁵⁹³¹ Budapesti Hírlap, 27. évfolyam, 1907-04-27 / 101. szám

⁵⁹³² Magyarország, 14. évfolyam, 1907-05-07 / 108. szám

⁵⁹³³ <https://www.facebook.com/ElsoVilaghaboruPortal/posts/sms-sankt-georg-p%C3%A1nc%C3%A9los-cirk%C3%A1l%C3%B3/890262761048639/>

⁵⁹³⁴ <https://www.darabanth.com/hu/gyorsarveres/401/kategoriak~Kepeslapok/Hadihaj%C3%B3-1500075/1908-SMS-Sankt-Georg-az-Osztrak-Magyar-Haditengereszt-pancelos-cirkaloja-SM-Schiff-Sankt-G-II2459884>

⁵⁹³⁵ Közgazdasági Értesítő, 3. évfolyam, 1908-05-07 / 19. szám

1907.05.18- 1907.06.05-ig New York kikötőjében vetett horgonyt.⁵⁹³⁶ Ekkoriban az USA-ban szigorúan vették az alkoholfogyasztást, bár nem volt még szesztilalom, de már erős mozgalom volt a szeszfogyasztással szemben. Ez ügyben buzgó amerikai a következő levelet írta: A Monarchia tengerészei 1907. június 3-án több hordó sört vittek fel a hajókra. A sört öt nagy sörgyári kocsin vitték a kikötőbe fényes nappal. Ott a konzulátus által bérelt hajókra rakták azokat át, és úgy vitték ki őket a hajókhoz. A fedélzeten a sört nagy tartályokba tették és a hordókat visszavitték a sörgyárba. Kritizálták a monarchia tisztjeit és tengerészeit a sörfogyasztás miatt. A hadbíróóság remélhetőleg vádat fog emelni a vétkesek ellen azzal vádolva őket, hogy hiteltelenné tették az osztrák haditengerészetet, és hazájukat nevetségessé tették az amerikai emberek szemében. A levél igen groteszk. Legtöbbjük számára valószínűleg magától értetődő, hogy a két osztrák cirkáló, a "St. „George” és „Aspern” akkoriban rengeteg sört vitetett a fedélzetre. Az amerikaiak szemében ez tényleg vétség és flottánál és a seregben egy pohár sör vagy pálinka után már büntetés jár.⁵⁹³⁷

„Pleskott ellentengernagy május 25-én délután a newyorki magyar és osztrák kolónia férfi- és nőtagjait meghívta a St.-Georgra, hol fényes fogadás volt. A magyar és osztrák, hadihajók tisztikara tisztelgett Mc Clellan newyorki polgármesternél is. Az Aspern és a St.-Georg május végén hagyták el a newyorki kikötőt és egyenesen hazamentek.”⁵⁹³⁸

„Az amerikai magyar egyházmegyéhez tartozó woodbridgei (Newyorsesi állam) református magyar templomot május 30-án avatták föl. Mind az isteni tiszteleten, mind a mulatságon részt vettek a newyorki kikötőben levő Aspern és St. Georg magyar-osztrák hadihajók magyar tengerészei is és nevükben Rudasi tengerész-önkéntes hazafias beszédet is mondott.”⁵⁹³⁹

„Newyork, máj. 30. A St. Georg és az Aspern, az osztrák-magyar haditengerészet képviselői a jamestowni kiállításon, jelenleg a newyorki kikötőben, a West 81-dik utca végével szemben horgonyoznak. Sötétszürkére, csaknem feketére vannak festve s így nem mutatnak olyan szépen, mint a közelükben horgonyzó amerikai hadihajók az ő fehér testükkel és sárga kéményeikkel, hanem azért becsületére válnak az osztrák-magyar monarchiának. A Pleskott admirális zászlóshajója, a hatalmas St. Georg, impozánsan nyugszik a víz közepén. Az összes angol nyelvű lapok a legnagyobb elismeréssel írtak róla s Evans amerikai tengernagy azt mondta, hogy a St. Georgra büszke lehetne a világ bármely tengeri nagyhatalma. Szóval a derék St. Georg megcsinálta azt a csodát, hogy magyar emberek örültek egy „közös intézménynek“, mert szó, ami szó, az a dicséret jól esett az amerikai magyar fülének is. Hiszen azok a hajók, vagy legalább a költségük, a mienk is. A két hajó parancsnoka Pleskott ellentengernagy, aki még Amerikában is meg tudja tartatni a szigorú disciplinát. A tavaly herceg Battenberg parancsnoksága alatt itt járt angol hajók legénységének a fele megszökött, úgy, hogy alig tudott visszaindulni a hercegsége. A két osztrák-magyar hajóról eddig mindössze öten távoztak „hosszú szabadságra“ obsit nélkül. Az admirális ugyanis roppantul vigyáz, hogy az amerikai szabad földre lépve, ott ne maradjanak a katonái Csakis a megbízható legényeket ereszti partra s csakis többet együtt.”⁵⁹⁴⁰ A cirkálók amerikai útját fogadások sora tarkította.

1907.06.06-07-én visszatért Hampton Road-ba.

1907.06.25-27-én Ponta Delgada (Azori-szigetek, Portugália) következett.

1907.07.03-06-ig Algír-ban kötött ki. Itt a cirkálók szemet vettek fel.⁵⁹⁴¹

1907.07.10-én hazaérkezett Polába és csatlakozott az aktív flottához.

1907.07.30-án Fiumében volt a gyakorlatozó hajórajjal.⁵⁹⁴²

1907.08.14-én Pleskott ellentengernagy zászlóshajója a harmadik cirkálóflotta élén.⁵⁹⁴³

A haditengerészet tizenhat hadihajó részvételével díjlövészetet tartott. „A hajókat három osztályba sorozták; az első osztályban a nagy csatahajók, a másodikban a páncélozott cirkálók s a harmadikban a kisebb hadihajók versenyeztek. Az összes hadihajók közül a legjobb a hadügyminiszter vándordíját, egy ezüst táblát kapta, a melyre minden évben rávésik a nyertes hajó nevét s a hajó falára erősítik. Az idén

⁵⁹³⁶ Budapesti Hírlap, 27. évfolyam, 1907-06-09 / 137. szám
Neuigkeits-Welt-Blatt, Mai 1907-05-22

⁵⁹³⁷ Neuigkeits-Welt-Blatt, Januar 1909-01-21

⁵⁹³⁸ Budapesti Hírlap, 27. évfolyam, 1907-06-09 / 137. szám

⁵⁹³⁹ Budapesti Hírlap, 27. évfolyam, 1907-06-14 / 141. szám

⁵⁹⁴⁰ Pesti Hírlap, 29. évfolyam, 1907-06-16 / 143. szám

⁵⁹⁴¹ Neuigkeits-Welt-Blatt, Juli 1907-07-05

⁵⁹⁴² Budapesti Hírlap, 27. évfolyam, 1907-07-30 / 180. szám

⁵⁹⁴³ Budapesti Hírlap, 27. évfolyam, 1907-08-14 / 193. szám
Das Vaterland, Juni 1907-06-26

e díjat harminc lövés közül huszonnégy találással az Erzherzog Fridrich csatahajó nyerte meg. Az ágyút kezelő altisztek a három osztályban külön versenyezve pénzbeli díjakat kaptak. A díjlövés után a nyári hajórajt szolgálaton kívül helyezték és Ziegler Lucián ellentengernagy parancsnokságával az Erzherzog Karl, Erzherzog Fridrich, Babenberg, Sankt Georg, Aspern, Streiter, Scharfschütz, Wildfang hadihajóból és három torpedóhajóból téli hajórajt szerveztek. E hajórajt szeptember tizenötödikétől január elsejéig az Adriai tengeren gyakorlatozik.⁵⁹⁴⁴

A flottán belül ekkor élesedett a magyar – osztrák ellentét. Ekkor vetődött fel a következő javaslat. „A — mondjuk magyar nevű hadihajóinkon való— magyar szolgálati nyelv bevezetése nem ütközik nagy nehézségekbe. Egy kis jóakarati tál könnyen lefordíthatjuk a tengerész-műszaki elnevezéseket. A hajók egymás közt jelek útján érkeeznek. A jelzések értelmét a «jel- könyv»-ből olvassák ki, melynek a magyar hajókon magyar szövege lehetne. Az osztrák, de a magyar hajók irodáiban alkalmazott altisztek is tudjanak magyarul is, németül is, így p. o. a hajórajparancsnokságtól kiadott parancsokat is már magyarra fordítva küldhetik szét a magyar hajókra. Hisz alig két éve «St.-Georg» nevű czirkálónk volt az egyesült európai tüntető hajórajt zászlóshajója. A jelzések francia nyelven folytak. De minden nemzet fia saját nyelvén olvasta le a nemzetközi jelkönyvből. Miért ne lehetne, hát ezt nálunk is megvalósítani?»⁵⁹⁴⁵

1907.12.05-én kihajózott Polábról és a görög vizek felé vette az útját, hogy jelen legyen György herceg és Marie Bonaparte hercegnő esküvőjén ami december 13-án volt.⁵⁹⁴⁶

1907.12.09-17-én Pireus-ban járt. Itt a koronaherceg felkereste a hajót.

1907.12.20-án visszatért Polábra és csatlakozott az aktív hajórajthoz.⁵⁹⁴⁷

1908.

1908.01.14-én érkezett Triesztbe, majd másnap áthajózott Polábra.⁵⁹⁴⁸ Itt az osztrák – magyar delegátus felkereste a hajót.⁵⁹⁴⁹

1908.01.15-én Polábrán a delegátusoknak rendezett bemutatón vett részt. „A flotta bemutatása különben igen érdekes és szép látványosság volt. Reggel 8 órakor indult el a trieszti kikötőből a három Erzherzog hajó és a 7300 tonnás Sankt-Georg vértés czirkáló. A delegátusok a három csatahajón voltak elosztva. Taktikai gyakorlatok között ért el 11 óra tájban a hajórajt Parenzóbába, a rómaiak Parentumába, ahol a társaság az ősrégi dómot szemlélte meg. Félháromkor indult el a flotta Póla felé, hogy útközben megütközzék a Polábról jövő tartalékhajórajttal és azután a torpedóflottillával. Már három óra tájban észrevette a tengernagy éles szeme dél felé az ellenséges hajórajt, mely a Monarch, Wien, Budapest csatahajókból és a 6300 tonnás Karl VI. czirkálóból állott.” A két kötelék 6000 m-ről nyitott tüzet. A színlelt csata közel 20 percig tartott. Montecuccoli tengernagy a tüzet beszüntette és az ellenségből jó barát lett, a két hajórajt egyesülten folytatta útját Póla felé. Este, Polábrán, éjszakai torpedótámadás visszaverését gyakorolták.⁵⁹⁵⁰

1908.01.17-én a hajórajttal együtt Fiuméba várták.⁵⁹⁵¹ Ekkor ide érkeztek a delegátusok. Ők az osztrák és magyar parlamentet képviselik. Feladatuk a flotta felmérése, illetve annak fejlesztésének megállapítása.

1908.02.28-i híradás: „A Sankt Georg, Pelikán, Aspern, Babenberg és Zenta csatahajó és czirkáló, s a törpedó flotta Höhnel sorhajó kapitány vezetésével a dalmát és istriai vizekben végez gyakorlatot.”⁵⁹⁵²

1908.03.29-hír: „Polábról jelentik. A leghatározottabb alakban híre jár, hogy a német császár az adriai tengeren teendő útja közben Almissa (Omis) kikötőt is meglátogatja. A St. Georg hadihajó a Hohenzollern yachtot elkíséri Korfuba.”⁵⁹⁵³

⁵⁹⁴⁴ Budapesti Hírlap, 27. évfolyam, 1907-09-18 / 222. szám

⁵⁹⁴⁵ Magyarország, 14. évfolyam, 1907-11-09 / 266. szám

⁵⁹⁴⁶ Budapesti Hírlap, 27. évfolyam, 1907-12-05 / 288. szám

⁵⁹⁴⁷ Das Vaterland, Dezember 1907-12-21

⁵⁹⁴⁸ Pesti Napló, 59. évfolyam, 1908-01-14 / 12. szám

⁵⁹⁴⁹ Das Vaterland, Januar 1908-01-13

⁵⁹⁵⁰ Magyarország, 15. évfolyam, 1908-01-18 / 16. szám

Az Ujság, 1908. január/2, 6. évfolyam, 1908-01-16 / 14. szám

⁵⁹⁵¹ Budapesti Hírlap, 28. évfolyam, 1908-01-08 / 7. szám

⁵⁹⁵² Magyarország, 15. évfolyam, 1908-02-28 / 52. szám

⁵⁹⁵³ Pesti Hírlap, 30. évfolyam, 1908-03-29 / 78. szám

Reichspost, März 1908-03-29

1908.04.15 – 1908.09.15 között a cirkálókötélék zászlóshajója. A cirkálókat torpedónaszádok kísérik. Ezek számára a St. Georg egyfajta anyahajóként szolgál. A torpedónaszádok általában egy torpedóval vannak felszerelve (az olaszoké kettővel), és ha azt kilőtték, új torpedót a cirkálóról vételeznek. De a cirkáló látja el őket szénnel, vízzel és a torpedók feltöltéséhez szükséges levegővel is.⁵⁹⁵⁴

1908.05.06-án Polába várták a német császárt, aki meg kívánta tekinteni a hajógyár mellett a Szent György cirkálót is.⁵⁹⁵⁵

Megelőzték a balesetet egy osztrák-magyar hadihajón. Az Osztrák-magyar Nyári Hajóraj, amely jelenleg hat csatahajóból és három cirkálóból áll, valamint a "Lacroma" admirális hajóból e hónap 1908.07.27-én egy Zara közelében lévő csatornában horgonyzott. A "St. Georg" páncélozott cirkálón a hajótest festési munkálatait végezték, amikor Stephan Debrezeni, egy a hajó ágyúival nem járatos matróz, gondatlanságból a hullámzó tengerbe zuhant. Két bátor altiszt, a galíciai Johann Marciufowski hajómester és a bécsi Josef Gumbinger gépészmester, akik tanúi voltak az incidensnek, teljes ruhában ugrottak a meglehetősen hullámzó vízbe. Gumbinger maga súlyos zúzódást szenvedett a karján. Nagy nehezen sikerült elérniük a süllyedő matrózt, és életük kockáztatásával kihúzni a vízből. Hősies tettükért a két ör szívhez szóló elismerésben részesült hajójuk parancsnokától.⁵⁹⁵⁶

1908.07.29-én Fiuméba várták a gyakorló flotta keretében. A tervek szerint 1908.08.03-ig marad Fiumében.⁵⁹⁵⁷

1908.09.15-től az aktív flotta része és hadgyakorlatra készült fel.⁵⁹⁵⁸

1908.09.22-én Triesztbe érkezett az SMS Erzherzog Franz Ferdinand hajóavatásra.⁵⁹⁵⁹

1908.10.14-én „a St. Georg osztrák-magyar cirkáló a montenegrói vizeken való felügyelet céljából Dulinóba (Dulcigno) ment.”⁵⁹⁶⁰ „Dulcigno néhány kilométerre van dél felé a sokat emlegetett Antiváritól, amelyet az olaszok máris úgy emlegetnek, mintha mi teljesen átengedtünk volna az olasz befolyás és az olasz hadihajók számára. Hogy a Montenegró fölötti felügyeletünk kérdése még nincs eldöntve, azt ez a kiküldött hadihajó bizonyítja.”⁵⁹⁶¹ A St. Georg „hadihajó a legnagyobb I. osztályú osztrák-magyar hadihajó, 17.300 tonna tartalommal, 36 ágyúval s 628 főnyi legénységgel rendelkezik.”⁵⁹⁶²

„Antivár, okt. 19. (Saját tudósítónktól.) A szomszéd Prisztánban tegnap a montenegróiak zajosan tüntettek az osztrák és magyar konzulátus ellen. A tömeg benyomult a konzulátus épületébe és megfenyegette a konzult. Végre megjelent a városi őrseg, amely elkergette a tüntetőket. A konzul kérésére a Teodo előtt veszteglő osztrák és magyar hajóraj az Erzherzog Ferdinand Max és St. Georg páncélos hajókat és hat torpedóhajót Antivárba küldte (1908.10.17-én⁵⁹⁶³), ahol ezek a hajók legénységet szállítottak partra a prisztáni osztrák és magyar konzulátus megoltalmazására.”⁵⁹⁶⁴

1908.11.04-én Montenegró tiltakozott a Sankt Georg cirkáló Antivár előtti jelenléte ellen, mivel azt montenegrói kormány belügyeibe való beavatkozásnak tekintik.⁵⁹⁶⁵

1908.11.18-án „híre jár, hogy a jelenleg Theodo előtt horgonyzó St Georg hadihajó hat matrózát egy montenegrói csapat megtámadta. Csaknem az összes matrózok és pedig néhányan közülök súlyosan megsebesültek. A támadás akkor történt, amikor a rövid szabadságon Cattaróban időző matrózok onnan Theodoba visszatértek.”⁵⁹⁶⁶ Később az incidens megtörténtét a haditengerészet határozottan cáfolta.⁵⁹⁶⁷

1908.12.10-én a Traste-öbölben az SMS Huszár romboló zátonyra futott. Az SMS Szent György megpróbálta a rombolót a zátonyról levontatni, de a nagy viharban a vontatókötél elszakadt és a mentést félbe kellett hagyni.

⁵⁹⁵⁴ Vorarlberger Volks-Blatt, Januar 1908-01-22

⁵⁹⁵⁵ Neuigkeits-Welt-Blatt, Mai 1908-05-06

⁵⁹⁵⁶ Neuigkeits-Welt-Blatt, August 1908-08-04

⁵⁹⁵⁷ Budapesti Hírlap, 28. évfolyam, 1908-07-24 / 177. szám

⁵⁹⁵⁸ Neuigkeits-Welt-Blatt, September 1908-09-13

⁵⁹⁵⁹ Az Ujság, 1908. szeptember/2, 6. évfolyam, 1908-09-27 / 232. szám

⁵⁹⁶⁰ Az Ujság, 1908. október/1, 6. évfolyam, 1908-10-15 / 247. szám

⁵⁹⁶¹ Pesti Napló, 59. évfolyam, 1908-10-15 / 247. szám

⁵⁹⁶² Pesti Hírlap, 30. évfolyam, 1908-10-15 / 247. szám

⁵⁹⁶³ Friss Ujság, 13. évfolyam, 1908-10-20 / 251. szám

⁵⁹⁶⁴ Budapesti Hírlap, 28. évfolyam, 1908-10-20 / 251. szám

⁵⁹⁶⁵ Die Neue Zeitung, November 1908-11-05

⁵⁹⁶⁶ Pesti Hírlap, 30. évfolyam, 1908-11-19 / 277. szám

⁵⁹⁶⁷ Illustrierte Kronen Zeitung, November 1908-11-19

1908.12.18-tól a Tartalék Század tagja. A hajó parancsnoka Höhnel Lajos lovag.⁵⁹⁶⁸ A hajó az SMS Kaiser Karl VI-al cserélt helyet szolgálat terén.⁵⁹⁶⁹

1908-ban Polában a hajót felkeresték a szegedi Kegyes tanítórendi katolikus gimnázium diákjai. „A kívül nem épen nagynek látszó hajó igazi méreteiről csak belsejében szerez az ember tiszta fogalmat. Páncéltornyai, ágyúi, mélysége és magassága, a legénységi szobák nagysága itt tűnik fel igazán. Tiszta és fényes minden, de kihalt. Az ágyúk viaszos vászonba vannak burkolva, a legénységből alig látunk valakit, de azért érzi az ember azt az erőt, ami egy ilyen pihenő óriásban nyugszik s szinte megborxad a pusztításra gondolva, amit haragjában véghez tudna vinni.”⁵⁹⁷⁰

Hasonlítsuk össze legújabb páncélozott cirkálónkat, a "St. Georg"-ot olasz a "San Giorgio" páncélos cirkálóval, amely azonban még építés alatt áll. A méretek 7300 tonna ("St. Georg") a 9830 tonna ("San Giorgio"). Az osztrák oldalon a páncélzat: 2-24 centiméter, 5-19, 4-15, 9-7, 5-4,7, az olasz oldalon: 4-25, 8-19, 16-7,6, 8-47. A sebesség és a páncélzat nagyjából ugyanaz. ⁵⁹⁷¹

1909.

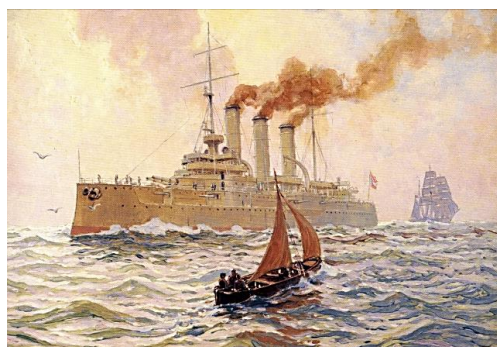
„1909. január havában a szolgálatban álló hajórajt az »Erzherzog« osztály három csatahajója, a »St. Georg« páncélos cirkáló, »Turul« és »Pandur« torpedójárművek, továbbá a »Triton«, »Hydra«, »Scorpion«, »Natter«, »Cobra« és »Python« nyílt tengeri torpedónaszádok alkották Haus Antal ellentengernagy parancsnoksága alatt.”⁵⁹⁷²

1909 februárjában Teodo-ban állomásozott.⁵⁹⁷³

1909.03.15-én a cirkálóflotta zászlóshajója lett.

„Március 23-án a St.-Georg páncélos csatahajó több torpedó-rombolóval Teodóból Sutamareba tartott. A St.-Georg-ról egy matróz akkor a vízbe esett s bár mentőövet dobtak utána és mentőcsónakot is küldtek érte, mégis elmerült volna a tengerben. Ekkor a vízbe ugrott a Streiter torpedó-rombolóról egy Pintér József nevű magyar matróz s egy Nejdly nevű altiszt. A magyar matróz teljes egyenruhában úszott a fuldokló felé és megragadva őt, mindaddig tartotta a levegőn, míg a Streiter mentőcsónaka föl nem vette őket. Mikor a hajók a kikötőbe értek, az admirális átment a Streiter-re s megdicsérte a két derék életmentőt. A St.-Georg páncélos csatahajó Markoni-féle dróttalan állomásával felfogta Antivári és Olaszország beszélgetését. Március 25-én Olaszország értesítette Antivárit dróttalan táviratban, hogy megvan a béke Ausztria és Magyarország meg Szerbia közt. Ezt a táviratot is felfogta a St.-Georg Markoni állomása. Nagy lett erre a tisztikar és a legénység öröme.”⁵⁹⁷⁴

1909.04.17-én a tartalék állományból átkerült az aktív flottához.⁵⁹⁷⁵

1909 októberében tartalékban volt.⁵⁹⁷⁸

⁵⁹⁶⁸ Az Ujság, 1909. július/1, 7. évfolyam, 1909-07-14 / 165. szám

⁵⁹⁶⁹ Sport und Salon, Juli-Dezember 1908-12-26

⁵⁹⁷⁰ Kegyes tanítórendi katolikus gimnázium, Szeged, 1909

⁵⁹⁷¹ Das Vaterland, November 1908-11-19

⁵⁹⁷² Magyar Katonai Közlöny, 3. évfolyam Haditengerészetünk az 1909. évben. Ismerteti Marton Aladár százados

⁵⁹⁷³ Czernowitz Allgemeine Zeitung, Februar 1909-02-10

⁵⁹⁷⁴ Budapesti Hírlap, 29. évfolyam, 1909-04-24 / 97. szám

⁵⁹⁷⁵ <https://docplayer.hu/40612906-Small-protected-torpedo-cruisers-sms-panther.html>

⁵⁹⁷⁶ https://www.reddit.com/r/austria/hungary/comments/jiyjl/sms_sankt_georg_by_alexander_kircher/

⁵⁹⁷⁷ Österreichische Illustrierte Zeitung, Januar-Juni 1909-03-28

⁵⁹⁷⁸ Militär-Zeitung, Juli-Dezember 1909-10-02

1910.

1910-ben a rádióállomását lecserélték.

1910.03.08-án (máshol 11-én) Ferenc Ferdinánd Polában felkereste a hajógyárat és több hajót, közöttük az SMS Sankt Georg-ot.⁵⁹⁷⁹

A monarchia hajóin a legénység elszállásolása sok kivetnivalót hagy maga után. Elvben mindenkinek függőágyban kellene aludnia, de a gyakorlatban, szűk helyre összezsúfolva, a hajópadlón alszanak. A legénység tisztálkodásához csak a legcsekélyebb mennyiségű friss vizet biztosítják, így egyeseknek több napot is várniuk kell a tisztálkodásra, ami ismételten lázadásokhoz vezetett. Ez történt néhány évvel ezelőtt a "St. Georg" páncélozott cirkálón is. A tengervíz teljesen használhatatlan testmosásra vagy ruhamosásra, mivel nem szívja magába a szappant. Azonban hihetetlen mennyiségű pénzt takarítanak meg vele, miközben a háborús felszerelések terén hihetetlen pazarlását hajtják végre.⁵⁹⁸⁰

1911.

1911 márciusában a Ragusa melletti Gravosa-ban volt. Itt a Kolozsvári Unitárius Kollégium diákjai keresték fel a hajót. A látogatónak a hajót egy magyar gépészmérnök mutatta meg.⁵⁹⁸¹

1911.05.31-én felszerelték.

1911.06.15 – 1911.08.31 között a cirkálókötélék zászlóshajója és Eugen Ritter von Chmelar ellentengernagy lobogója alatt. A kötelék tagja az SMS Kaiser Karl VI., az SMS Mária Terézia, SMS Kaiserin Elisabeth, SMS Admiral Spaun, SMS Zenta, SMS Szigetvár, 9 romboló és 9 torpedónaszád.⁵⁹⁸²

1911.08.16-án a hajórajjal együtt Abbáziába érkezett.⁵⁹⁸³

1911.09.02-án már úgy tervezték, hogy a Téli Hajóraj tagja marad.⁵⁹⁸⁴

1911.10.02-án Polában, „az osztrák és magyar haditengerészet hajórajához tartozó cirkáló flotilla félgőz alatt készenlétkben áll, várván a parancsot bármely pillanatban való kifutásra. A Kastner kommodor parancsnoksága alatt álló flotilla a következő hajókból alakult: a St. Georg páncélos cirkáló, az Admiral Spaun kémhajó és a Szigetvár cirkálójó. Ezenkívül van benne még két torpedóromboló és három tengerjáró torpedónaszád.”⁵⁹⁸⁵ „A St. Georg és az Admiral Spaun hadihajók, továbbá két torpedózúzó és három torpedónaszád a nyugat isztriai partok mentén gyakorlatozást végez. E hajóknak külföldi útra való készenlétkbe helyezése nem történt és ez idő szerint nincs is tervbe véve.”⁵⁹⁸⁶

1911.10.04-én Polában volt.⁵⁹⁸⁷

1911.11.04-én érkezett Fiuméba és a kikötő előtti 8-as számú bójánál kötött ki.⁵⁹⁸⁸

---

⁵⁹⁷⁹ Grazer Volksblatt, März 1910-03-09

Sport und Salon, Januar-Juni 1910-03-12

⁵⁹⁸⁰ Arbeiter-Zeitung, August 1910-08-20

⁵⁹⁸¹ Unitárius Kollégium, Kolozsvár, 1911

⁵⁹⁸² Neugkeits-Welt-Blatt, Mai 1911-05-30

⁵⁹⁸³ Das Vaterland, August 1911-08-17

⁵⁹⁸⁴ Neugkeits-Welt-Blatt, September 1911-09-02

⁵⁹⁸⁵ Budapesti Hírlap, 31. évfolyam, 1911-10-03 / 234. szám

⁵⁹⁸⁶ Budapest, 35. évfolyam, 1911-10-04 / 235. szám

⁵⁹⁸⁷ Magyarország, 18. évfolyam, 1911-10-04 / 235. szám

⁵⁹⁸⁸ Pester Lloyd, November Jahrgang 58, 1911-11-05 / nr. 263

Kriegsflotte Oesterreich-Ungarns II.

Zusammengestellt nach dem „Marine-Almanach 1910“.

Schiffs-Gattung	Name des Typschiffes	Zahl der Schiffe gleichen Typs	Zahl der Schiffe gleicher Gattung	Displacement in Tonnen	Artillerie	Fahrtgeschw. in Seemeilen	Stapeljahr	Anmerkung
Schlachtschiffe	Zrinyi	3		14500	4 305, 8 24, 20 10, 6 7, 2 47, 2 7 L*, 2 M**)	20	1903-1910	*) L: Ladungsgesch. **) M: Maschinengew.
	Erzh. Ferdinand Max	3	12	10600	4 24, 12 19, 12 7, 6 47, 2 7 L, 6 M	20	1903-1905	
	Habsburg	3		8300	3 24, 12 15, 10 7, 8 47, 2 7 L, 6 M	19	1900-1902	
	Monarch	3		5600	4 24, 6 15, 12 47 2 7 L, 3 M	17	1895 und 1896	
	Sankt Georg	1		7300	2 24, 5 19, 4 15, 9 7, 8 47, 2 7 L, 6 M	22	1903	
	Kaiser Karl VI	1		6300	2 24, 8 15, 16 47 2 7 L, 3 M	20	1898	I. Klasse
	Kaiserin u. Königin Maria Theresia	1		5200	1 19, 8 15, 14 47 2 7 L, 5 M	19	1893	
	Kaiserin Elisabeth (Kais. Franz Jos. I.)	2	11	4000	2 15, 6 15, 14 (16) 47, 2 7 L, 1 M	19	1889 und 1890	II. Kl., die 2 15 cm von Skoda anstelle v. 24 cm Turmgesch., die andere Artillerie von Krupp.
	Admiral Spaun	1		3500	7 10, 2 47, 1 M	26	1900	
	Aspern	3		2300-2400	8 12, 8 47, 3 M	20	1897-1900	III. Klasse
Torpedofahrzeuge	Panther	2		1530	4 7, 10 47	18	1885	
	Czikós	12		400	6 St.	28	1905-1909	
	Magnot	7	19	350-540	6 bis 10 St.	20-26	1887-1896	
Hochseetorpedoboote	Kaiman	—	21	200	4 47 St.	25	1905-1909	
Küstentorpedoboote	Römische Numm.	—	59	47-134	2 37 oder 47 St.	17-26	1883-1909	
Untersceboote	I und II Lake	2		—	—	—	—	
	III u. IV Germania	2	6	—	—	—	—	im Bau
	V und VI Holland	2		—	—	—	—	
Alte Turmschiffe	Kronprinz Erz. Rudolf	1		6900	3 305, 6 12, 5 47 2 37, 2 7 L, 9 M	16	1887	
	Kronprinzessin Erz. Stephanie	1		6100	3 305, 6 15, 9 47 2 37, 2 7 L, 4 M	17	1897	
Kasemattschiffe	Tegetthof	1	4	7500	6 24, 5 15, 13 47 2 7 L, 2 M	16	1878 erbaut 1893 rekonst.	für lokale Verteidigung
	Custoza	1		7100	8 26, 7 47, 2 37, 6 9, 2 7 L	11	1872	
	Bodrog	2		440	2 12, 1 12 Haubitze, 3 M	13	1904	2 Turmmonitore
Donaumonitore	Körös	2	6	448	2 12, 2 7, 2 M	10	1892	2
	Leitha	2		310	1 12, 3 M	8	1871 erbaut 1879 rekonst.	1
Patrouillenboote	Buchstab. (a bis h)	—	8	12-39	1 bis 2 M	ca. 14	a alt 1900-1910	

Hierzu: 22 Schiffe für besondere Zwecke.

4 Schiffe vom Dreadnoughttyp projektiert.

5989

1911-ben a flottafejlesztés terén komoly problémák merültek fel az ipari háttér megoszlása terén. „Midőn az 1902—1906. években az Erzherzog Karl, Erzherzog Friedrich és Ferdinánd Max 10.600 tonnás hadihajók, továbbá St. Georg cirkáló hajók épültek, hazánkból nemcsak igen sok acélananyagot rendeltek, hanem gépiparunkat is szépen foglalkoztatták. Az Erzherzog osztályhoz tartozó említett három csatahajó teljes villamos világító és erőátviteli gépberendezését, a teljes Hatfield-rendszerű gőz- és kézikormányművet, valamint a csónak-manővereket a magyar gépipar szállította s az elért eredmények után joggal vártuk, hogy az utána következő Radezky-osztály csatahajóin gépiparunk termékeit még nagyobb mértékben használják fel. Nem így történt! Bizonyára a haditengerészet vezetősége azt vélte, hogy a fiumei hajógyárnak adott rendeléssel a magyar iparnak adandó részesedés kötelezettségét kielégítette. Mert míg a korábbi években a Stabilimento Tecniconál kikötötte, hogy az egyes hajófelszereléseket a magyar gépipar útján szerezze be, ettől az utóbbi években eltért, így történt

azután, hogy a Radetzky-csatahajó-osztály építésénél a magyar gépipar még oly hajófelszerelések szállításától is elesett, melyeket a korábbi 10.600 t s hajók felszerelésére ismételtén készített.”⁵⁹⁹⁰

1911-ben már komoly aggodalmat keltett a flotta elavult állapota és az, hogy nem épülnek meg kellő sebességgel az új és korszerű hajók.⁵⁹⁹¹ Felmerült, hogy 1916-1918 magasságában csak Kelet-Ázsiába és a Levanti vizekre tud majd a Monarchia néhány cirkálót küldeni, amik a birodalmat már nem tudják elégségesen képviselni, elavultságuk miatt. Az SMS Sankt Georg és az SMS Kaiserin Karl VI. az Adrián kell, hogy maradjon a védelem érdekében.⁵⁹⁹²

1912.

1912.01.09-i hír: „Pólai táviratunk szerint a „St. Georg“ hadihajón Erjavecshnig matróz (Eriawatschnig Lajos 22 éves tüzéraltsízt) agyonlőtte magát szolgálati fegyverével. Tettének oka ismeretlen.”⁵⁹⁹³

1912.01.24-én a az osztrák és magyar téli hajóraj, amely az Erzherzog Franz Ferdinand, Radetzky, Zrínyi csatahajókból, a St. Georg cirkálóból és Streiter és Uhlan torpedójárművekből áll, Wellenberg-Jannusch Károly gróf ellentengernagy, parancsnoksága alatt Triesztbe érkezett.⁵⁹⁹⁴

1912.02.12-én az SMS Sankt Georg, az SMS Admiral Spaun és kíséretük Zárába érkezett.⁵⁹⁹⁵

1912.03.21-én Triestben volt az SMS Tegetthoff dreadnought vízrebocsátásakor.⁵⁹⁹⁶ A hajó fedélzetén udvari bankettet tartottak. Triesztet 23-án 10 órákor hagyta el.⁵⁹⁹⁷

1912.04.18-án a cirkálóflotta tagja.⁵⁹⁹⁸

1912.05.15-én felszerelték. Az ütegparancsnoki állomás kupoláját úgy módosították, hogy a távolságmérőt 2 méterrel feljebb helyezték.

1912 szeptemberében a hajó Polában állomásozott. Itt szolgált rajta Nagy József haditengerészeti tüzér-örvezető (Geschütz-Vormeister).⁵⁹⁹⁹

1912.10.27-én a Trieszt melletti Monfalconében volt az SMS Saida cirkáló vízrebocsátásánál. Ott volt még az SMS Admiral Spaun, az SMS Scharfschütz és az SMS Uskoke torpedóromboló és három tengeri torpedónaszád.⁶⁰⁰⁰

1912.11.04-én este 12 órakor Fiuméből az Erzherzog Franz Ferdinand, Radetzky, Zrínyi, St. Georg, Admiral Spaun hadihajók, a Greif és Uskoke, a 33., 34., 8. és 12. sz. torpedóhajók Pólába indultak szénért és hadifelszerelésért. Velük ment az 5. sz. torpedóhajó is, mely nem tartozik a hajórajhoz.” Előző nap este az őrzőbejáratok bejárták a várost és a mulatóhelyekről és korcsmákból behívták a városban tartózkodó tengerésztiszteket és matrózokat. Az elkésző tengerészeket a Scharfschütze óceánjáró torpedóhajó vitte Pólába.⁶⁰⁰¹

1912.11.14-én „az adriai cirkáló flottilla St. Georg zászlóshajója mellé most osztották be szolgálatra a Zenta és a Szigetvár cirkálóhajókat. Ez a hajóosztály egyelőre nem hagyja el a dalmát partokat.”⁶⁰⁰²

1912.12.05-től az 1. cirkáló hadosztály zászlóshajója Paul Fiedler ellentengernagy lobogója alatt.

1912.12.20-án Polából a Cattaro-öbölbe hajózott, hogy részt vegyen a Bojana folyó torkolatának blokádjában.

⁵⁹⁹⁰ A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye 45. évfolyam (1911) 8. szám / Iglauer István: A magyar gépipar és a hadihajók

⁵⁹⁹¹ Die Zeit, Dezember 1911-12-30

Die Zeit, Januar 1911-01-29

⁵⁹⁹² Die Zeit, Dezember 1911-12-30

⁵⁹⁹³ Pesti Napló, 63. évfolyam, 1912-01-09 / 7. szám

Az Ujság, 1912. január/1, 10. évfolyam, 1912-01-10 / 8. szám

⁵⁹⁹⁴ Budapesti Hírlap, 32. évfolyam, 1912-01-25 / 21. szám

⁵⁹⁹⁵ Czernowitzer Tagblatt, Februar 1912-02-13

⁵⁹⁹⁶ Budapesti Hírlap, 32. évfolyam, 1912-03-23 / 71. szám

⁵⁹⁹⁷ Deutschösterreichische Tages-Zeitung, März 1912-03-23

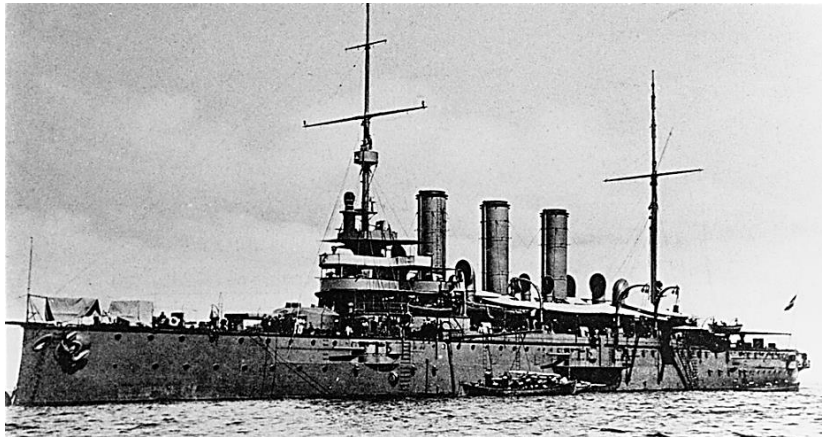
⁵⁹⁹⁸ Die Zeit, April 1912-04-18

⁵⁹⁹⁹ Somogyi Ellenzék, 1. évfolyam, 1912-09-01 / 22. szám

⁶⁰⁰⁰ Az Ujság, 1912. október/2, 10. évfolyam, 1912-10-26 / 254. szám

⁶⁰⁰¹ Az Ujság, 10. évfolyam, 1912-11-05 / 262. szám

⁶⁰⁰² Budapesti Hírlap, 32. évfolyam, 1912-11-15 / 270. szám

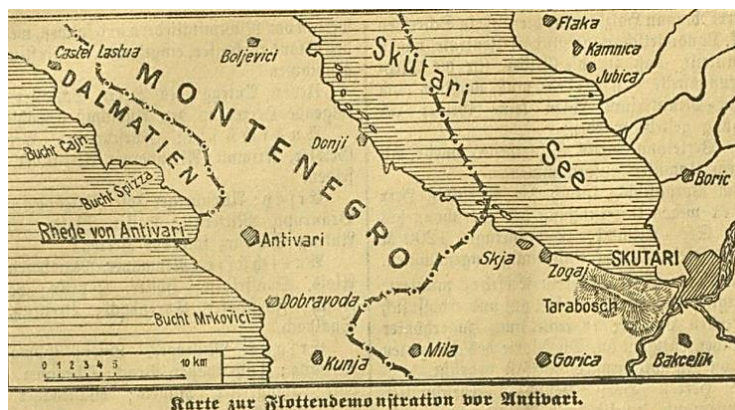

1913.

„Trieszt, 1913.03.19. (Saját tudósítónktól.) Ma reggel Pólából két hajóadosztály elindult dél felé. Az egyik hajóadosztály a Wien, Erzherzog Franz Ferdinand és Radetzky csatahajóból áll, Niegován Miksa ellentengernagy parancsnoksága alatt, a másik hajóadosztály, amely a St. Georg, Admiral Spaun és Panther cirkálóhajókból áll, Fiedler Pál ellentengernagy parancsnoksága alatt van. Az Aspern cirkálóhajó ma este indult el. A két hajóadosztállyal több torpedónaszád és torpedóromboló ment el. Hivatalosan azt jelentik, hogy csak gyakorló útról van szó, s különben is arról van szó, hogy a két hajóraj egyelőre a déli dalmát partokra fog menni.”⁶⁰⁰⁴ „A két divízió útnak indítására az szolgáltatott okot, hogy osztrák-magyar hajókat San Giovanni di Mediában kikutattak és fenyegettek. A másik ok pedig az, hogy a Skutarit ostromló sereg az európai negyedet bombázta.”⁶⁰⁰⁵

1913.04.01-én „Egy cirkáló-hadosztály Fiedler ellentengernagy parancsnoksága alatt a Bocche di Cattaróban maradt; ennek összeállítása a következő: „Sankt Georg“ páncélos-cirkáló, mint zászlóhajó, parancsnoka Catinelli fregattkapitány, „Kaiser Karl“ páncélos-cirkáló, parancsnoka Mecenzéffy fregattkapitány, egy kis cirkáló, több torpedónaszád és több torpedónaszád-zúzó.”⁶⁰⁰⁶

Más újság a kötelék összetételét így adta meg: „A montenegrói vizekre elindult osztrák-magyar flotta a következő hajókból áll: az „Erzherzog Ferdinand”, „Zrínyi”, „Radetzky” csatahajók, „St. Georg”, „Admiral Spaun” páncélos cirkálók, valamint több torpedónaszád és torpedóromboló.”⁶⁰⁰⁷

1913.04.03-án Cattaróban volt.⁶⁰⁰⁹ Ott volt még 1913.04.05-én is és nem hajózott el a montenegrói vizekre.⁶⁰¹⁰

⁶⁰⁰³ https://en.wikipedia.org/wiki/SMS_Sankt_Georg#/media/File:SMS_Kaiser_Karl_IV.jpg

⁶⁰⁰⁴ Budapesti Hírlap, 33. évfolyam, 1913-03-20 / 68. szám

⁶⁰⁰⁵ Népszava, 41. évfolyam, 1913-03-20 / 68. szám

⁶⁰⁰⁶ Pesti Napló, 64. évfolyam, 1913-04-02 / 78. szám

⁶⁰⁰⁷ Népszava, 41. évfolyam, 1913-04-02 / 78. szám

⁶⁰⁰⁸ Volksfreund, Januar-Juni 1913-04-12

⁶⁰⁰⁹ Grazer Volksblatt, April 1913-04-03

⁶⁰¹⁰ Neue Warte am Inn, Januar-Juni 1913-04-05

1913.05.01-én a hajót az Antivár előtti vizekre várták. „A nemzetközi flotta egyes hajói között lázas táviratváltás folyik. Azt hiszik, hogy nemzetközi csapatok partraszállítása küszöbén áll. A blokádnak kezd érezhetővé válni. Antivariban is úgyszólván egészen elfogyasztották a készleteket, különösen a lisztet. Az árak folytonosan drágulnak. Egy hét múlva általános lesz az eleséghiány.”⁶⁰¹¹

1913.06.09-én Polában volt. Ekkor a hajót felkereste a német Trummler admirális és kísérete.⁶⁰¹²

1913.06.10-én Polában 12,30-kor Paul Fiedler admirális fogadást adott a "St. Georg" páncélos cirkáló fedélzetén a német SMS Geoben cirkáló tisztjeinek.⁶⁰¹³

1913.07.18-án segítséget nyújtott a Skodra gőzösnek, amely zátonyra futott a Bojana folyó torkolatában. A mentésben az SMS Radetzky és az SMS Viribus Unitis is részt vett.⁶⁰¹⁴

1913.08.10-én befutott Cattaro-ba.

1913.08.11-22-én és 1913.08.23 – 1913.09.03-ig a Bojana folyó torkolatánál maradt. Montenegró partjai előtt a második balkáni háború eseményei miatt jelent meg a Monarchia flottája.

1913.08.17-én a Sankt Georg és kísérete, az Uskoke, Velebit és Pandur rombolók a Portorose-öbölben (Portorozs) jártak. A hajók megjelenése felséges látvány volt. A jóképű tengerésztisztek szívmengető látványt nyújtottak a nőknek. A következő napokban azonban a hajókötélék jelenlétének az árnyoldala is megjelent, mivel a hajókról a szemetet a tengerbe ürítették. A vízen koszos rongyok, rozsdás víz, korom és konyhai szemét kezdett el lebegni. Ez nagy felháborodást keltett; és a fürdőbizottság petíciókat nyújtott be a Császári és Királyi Haditengerészethez, a kormányzói hivatalhoz, és petíciókat a Capodistria kerületi közigazgatáshoz a helyzet orvoslására - de hiába. Július 27-én még mindig lebegett a szemét a vízen.⁶⁰¹⁵

1913.09.14-16-án Cattaro-ban horgonyozott.

1913.09.16 – 1913.10.10-ig Gravosa-ban állomásozott.

1913.10.10- 1913.11.07-ig a Bojana folyó torkolatánál cirkált.

1913.11.08-án érkezett vissza Polába.

1913.12.22 Pola: Tudósítónk értesülései szerint Albánia új uralkodója, Wied herceg, az osztrák "St. Georg" cirkálón utazik Albániába. Elkíséri őt az "Admiral Spaun" gyorscirkáló, valamint a "Tatra" és a "Balaton" torpedórombolók.⁶⁰¹⁶

1914.

„A flottaszaporítás. A hadvezetőség elhatározta, hogy az új, nagyobb típusú csatahajókra szükséges személyzetnek megfelelően, a jövő év januárjától kezdődően a haditengerészet létszámát jelentékenyen felemelik. Az osztrák-magyar monarchia haditengerészetének eddigi 1 tengernagya, 1 altengernagya, 8 ellentengernagya, 25 sorhajó-, 28 fregatt- és 57 korvett-kapitánya, 260 sorhajó- és 177 fregatt-hadnagya, végül 180 tengerészszászlósa helyett a jövőben 2 tengernagya, 4 altengernagya, 10 ellentengernagya, 35 sorhajó-, 29 fregatt- és 68 korvettkapitánya, 297 sorhajó- és 194 fregatt-hadnagya, végül 196 tengerészszászlósa lesz. A haditengerészet helyi állományában is nagyobb mérvű emelkedés lesz. Az idén a haditengerészeti legénység állománya kerek 16.000 főből áll és ezt a számot a hadvezetőség az 1920. évi fokozatosan 27.000 főre szándékozik felemelni.”⁶⁰¹⁷

1914.01.17-én Fiumében volt az SMS Szent István dreadnought (csatahajó) vízrebocsátásánál.⁶⁰¹⁸

1914.01.29-én Tivol-ba, a dalmát tengerpart legdélebbi pontjára vezényelték az albániai helyzet miatt.⁶⁰¹⁹

1914-ben az 1. cirkáló flottilla zászlóshajójaként a Cattarói-öbölben tartózkodott.

1914.02.07-én visszatért Teodo-ba.

1914.03.27-én Fiumében volt a Szent György cirkáló Willenik Antal ellentengernagy parancsnoksága alatt.⁶⁰²⁰

⁶⁰¹¹ Pesti Napló, 64. évfolyam, 1913-05-01 / 103. szám

⁶⁰¹² Deutschösterreichische Tages-Zeitung, Juni 1913-06-09

⁶⁰¹³ Die Zeit, Juni 1913-06-11

⁶⁰¹⁴ Neuigkeits-Welt-Blatt, Mai 1914-05-30

⁶⁰¹⁵ Neuigkeits-Welt-Blatt, August 1913-08-12

⁶⁰¹⁶ Grazer Volksblatt, Dezember 1913-12-23

⁶⁰¹⁷ Pesti Napló, 65. évfolyam, 1914-01-27 / 23. szám

⁶⁰¹⁸ Budapesti Hírlap, 34. évfolyam, 1914-01-17 / 15. szám

⁶⁰¹⁹ Grazer Volksblatt, Januar 1914-01-30

⁶⁰²⁰ Pesti Hírlap, 36. évfolyam, 1914-03-27 / 74. szám

„A német császár megérkezése Triesztbe. Trieszt, 1904.03.28.— Saját tudósítónktól. — Tegnap, e hó huszonhatodikán, délelőtt tíz órakor vonult fel Barcola előtt a cs. és kir. haditengerészetnek két hajórajja és egy torpedóflotilla. Az úgynevezett szolgálati hajórajunk mindig fel van szerelve: a Viribus Unitis dreadnought és a Tegethoff páncélos csatahajók Löfler admirális parancsnoksága alatt állottak. A második hajóraj az úgynevezett tartalékraj, amely soha sincsen fölszerelve és csak a német császár fogadtatása céljából szerelték föl, felényi legénységgel, Willen admirális parancsnoksága alatt, két páncélos csatahajóból és pedig a Ferenc Ferdinándból és Radetzkyből alakult. A harmadik hajóraj, az úgynevezett torpedóflotilla, a St Georg és Spaun cirkálókból áll, Seidensacher admirális parancsnoksága alatt; ehhez a flotillához volt beosztva az öt magyar nevű torpedóvadász: Csepel, Balaton, Tátra, Turul, Huszár, továbbá az 56., 69. és 72. számú kisebb torpedóhajók. A hajóraj arccal (mit Frontlinie) Barcola felé van felállítva, amelynek éle, a Viribus Unitis dreadnought, körülbelül 500 méter távolságra horgonyzott le Miramare előtt. A hajóraj körülbelül este tíz óráig fényszórókkal világította be a horgonyzó területet. A Viribus Unitis admirális hajón a radio-távírókészülék éjfélig szünet nélkül tevékeny volt. Az állami sürgönyhivatalnak egyik alkalmazottja, aki a barcolai korzón sétált, a leadott szikrákból körülbelül 20—30 szót el tudott olvasni.”⁶⁰²¹

1914.04.11-én feltehetőleg Polában volt.⁶⁰²²

1914.04.22-i hír szerint a Minisztertanácsnak betérjesztik a nagy és korszerű cirkálók építését, hogy e téren a Monarchia ne maradjon le a többi tengeri nagyhatalomtól. Ezen tervezett cirkálók alatt véleményem szerint, ekkor a csatacirkálókat értik, amiben Németország és Anglia ekkor az élen járt.⁶⁰²³

1914.04.23-án Karl Seidensacher ellentengernagy cirkálóflotillához tartozik a „Sankt Georg”, a „Saida” cirkáló, a „Tatra” romboló és nyolc óceánjáró torpedónaszád. A kötelék Triesztet és Polát készül felkeresni.⁶⁰²⁴

1914.05.05-én Triesztben volt az angol flotta látogatása alkalmából Ekkor „Troubridge ellentengernagy ma délután a Szent György cirkálón meglátogatta Seidensacher ellentengernagyot, a cs. és kir. torpedóflotilla parancsnokát, aki a látogatást az angol admirálisi hajón viszonzta. Troubridge ellentengernagy ezután az angol konzulátusra ment, ahonnan délután öt óra tájban visszatért a Defence –cirkálóhajóra.”⁶⁰²⁵ Ott volt még az angol Duke of Edinburgh cirkáló is.⁶⁰²⁶

1914.05.10-én Triesztben volt az angol Indomitable és Weymouth cirkáló látogatásakor. Itt üdvözölte az angol hajókat.⁶⁰²⁷

1914.05.18-án délután 3 órakor Seidensacher ellentengernagy, a cs. és kir. torpedóflotilla parancsnokának zászlóshajóként az osztrák-magyar hajóraj, amely a "St. Georg" és az "Admiral Spaun" cirkálókból, három torpedóvető járműből, három óceánjáró torpedónaszádból és két aknakeresőből áll, elhagyja a trieszti kikötőt.⁶⁰²⁸ A Málta felé tartó angol hadihajókat kísérték el egy darabon.⁶⁰²⁹

1914.05.24-én áthajózott Teodo-ba.

1914.05.24 – 1914.07.02-ig Durazzo-ban horgonyzott. Itt két torpedónaszád alkotta a kíséretét. A torpedónaszádok a futárhajó szerepét látták el.⁶⁰³⁰

1914.05.27-én Durazzo vizein járt. „Durazzo előtt jelenleg a »Szigetvár«, »Spaun és »Sankt-Georg« cirkálók és a »Turul«, »Huszára és »Réka« torpedóhajók, továbbá a 64 F., 69 F. és 72 F. óceánjáró torpedónaszádok vannak a kikötőben. E flotta parancsnoka Seidensacher ellentengernagy. A »Szigetvár« cirkálón Schmidt fregattkapitány, a »Spaun« cirkálón Ráday sorhajókapitány, a »Sankt-Georg« cirkálón Radon sorhajókapitány a parancsnoki Durazzóban horgonyzó osztrák-magyar hajókon 1500 főnyi legénység van. Ezekből négy tengerész-gyalogsági századot lehet partraszállítani.”⁶⁰³¹

1914.06.02-án az SMS Sankt Georg matrózai őrzik a hercegi palotát és a nagykövetséget. Az olasz tengernagy vendégül látta a magyar tisztet, mire viszonzásképp Seidensacher ellentengernagy ebédet

⁶⁰²¹ Pesti Hírlap, 36. évfolyam, 1914-03-29 / 76. szám

⁶⁰²² Linzer Volksblatt, April 1914-04-12

⁶⁰²³ Mährisches Tagblatt, April 1914-04-22

⁶⁰²⁴ Neuigkeits-Welt-Blatt, April 1914-04-23

⁶⁰²⁵ Az Újság, 12. évfolyam, 1914-05-05 / 105. szám

⁶⁰²⁶ Budapesti Hírlap, 34. évfolyam, 1914-05-05 / 105. szám

⁶⁰²⁷ Az Újság, 12. évfolyam, 1914-05-10 / 110. szám

⁶⁰²⁸ Pesti Napló, 65. évfolyam, 1914-05-10 / 110. szám

⁶⁰²⁸ Reichspost, Mai 1914-05-19

⁶⁰²⁹ Neuigkeits-Welt-Blatt, Mai 1914-05-20

⁶⁰³⁰ Der Morgen. Wiener Montagblatt, Januar-Juni 1914-05-25

⁶⁰³⁰ Az Est, 5. évfolyam, 1914-05-26 / 123. szám

⁶⁰³¹ Az Est, 5. évfolyam, 1914-05-27 / 124. szám

rendezett a "St. George" fedélzetén, amelyen Trifari admirális és törzskara, az olasz hadihajók parancsnokai, valamint az osztrák-magyar nagykövetség és felesége vett részt.⁶⁰³²

1914.06.28-án meggyilkolták Ferenc Ferdinánd trónörökösét és feleségét.

1914.07.03 – 1914.08.01-ig ismét Durazzo-ban volt. Ott voltak ekkor még a német Breslau cirkáló, valamint olasz és francia hadihajók az SMS Sankt Georg mellett.⁶⁰³³ Pár hét múlva ezen flották egységei már ellenségesen fognak egymással farkasszemet nézni.

1914.07.06-án „Ferenc Ferdinánd királyi herceg és neje lelki üdvéért ma gyászistentisztelet volt, melyen Vilmos fejedelem is részt vett. A Durazzo előtt horgonyzó St. Georg osztrák és magyar cirkálón is gyászistentisztelet volt.”⁶⁰³⁴

1914.07.20. Durazzo: „Szombatról vasárnapra virradó éjjel nagy pánik volt a városban. Délután az örök észrevették, hogy a felkelők Raszbul tájékán tüntetőleg gyülekeznek. Az este nyugodtan telt el. A konakban super-t adtak, amelyen diplomaták és tengernagyok vettek részt. A konakot és a követségeket ezalatt erősebben őrizték. Háromnegyed tizenegy órakor hirtelen alarm támadt. Három ágyúdörgés hallatszott. A felkelők élénk tüzelés közben oldaltámadást intéztek. A városban nagy rémület támadt. Férfiak és nők a szállodákból és lakásokból hiányos öltözékben siettek az utcára. A németalföldi tisztek futólépésben mentek hadállásaikhoz, ugyanezt tették az osztrák-magyar, román és német önkéntesek is. Tizenegy órakor élénk ágyú- és fegyvertüzelés hallatszott, mely egy óráig tartott. Néhány shrapnell a város fölött robbant fel. A kikötőkben lévő összes hadihajók készenlétben állottak. A támadás területét a hajókról óriási fényszórókkal megvilágították. Az angol, olasz és osztrák-magyar hadihajókról körülbelül hatszáz matrózt szállítottak partra a konak és a követségek őrségeinek megerősítésére. Az osztrák-magyar követség tele volt nőekkel és gyermekekkel, akik oda menekültek. Vilmos fejedelem Szárnysegéde, Ariston ezredes, kíséretében Végig lovagolt a hadállásokon és az ütegeket is megszemlélte. Egy óra felé a tüzelés csökkent és kevéssel rá beállott a nyugalom. Kroon hollandi őrnagynak az a véleménye, hogy az egész csak vaklárma volt, melyet a legénység idegessége és kimerültsége idézett elő. A jövő hétre a felkelők újabb támadását várják, mert megkezdődik a Raviazán-ünnep és a mohamedánok legnagyobb fegyvertényei rendszerint erre az ünnepre szoktak esni. A helyzet nagyon komoly. Valónának az átadása csak néhány nap kérdése. A St. Georg osztrák-magyar hadihajót a Babenberg hadihajó fölváltja. Tegnap délben az osztrák-magyar követség értekezlet volt, amelyen az összes itteni követségek képviselői résztvettek. A nap nyugodtan telt el.”⁶⁰³⁵

1914.07.23-án Durazzónál „a St. Georg osztrák és magyar cirkáló és a Defence angol cirkáló a parthoz közelebb vetettek horgonyt.”⁶⁰³⁶

1914.07.28-án kitört az I. világháború.

1914.08.07-én befutott Polába. Innét szinte azonnal kihajózott a német SMS Geoben és az SMS Breslau elé, de mivel azok irányt váltottak, így visszatért Polába.

1914.10.23-án Karl Franz Josef főherceg felszállt a hajóra.⁶⁰³⁷

⁶⁰³² Grazer Volksblatt, Juni 1914-06-02

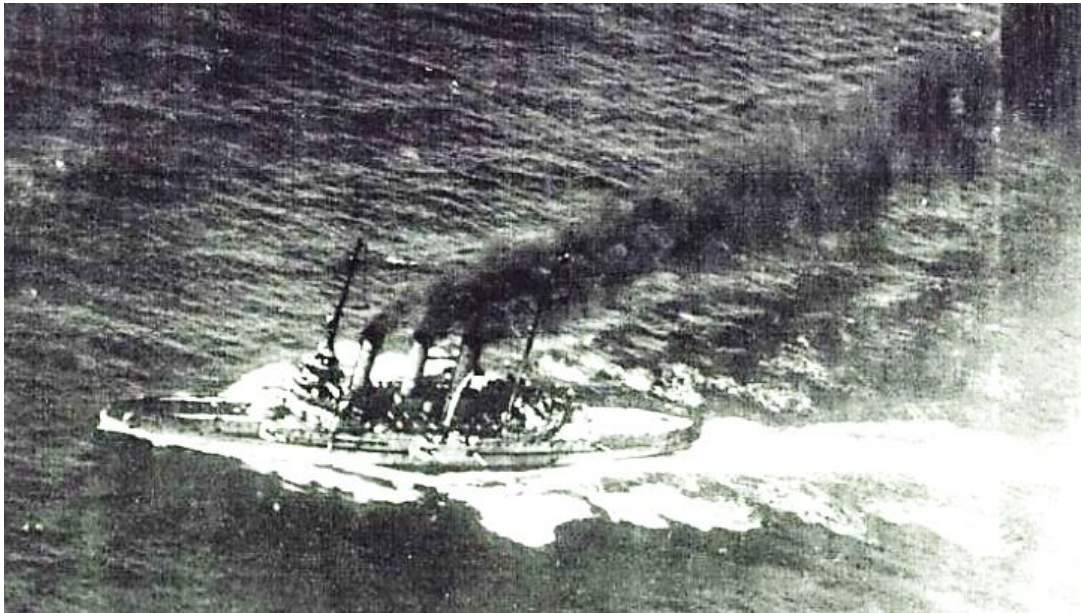
⁶⁰³³ Deutschösterreichische Tages-Zeitung, Juli 1914-07-05

⁶⁰³⁴ Budapesti Hírlap, 34. évfolyam, 1914-07-07 / 158. szám

⁶⁰³⁵ Pesti Hírlap, 36. évfolyam, 1914-07-21 / 170. szám

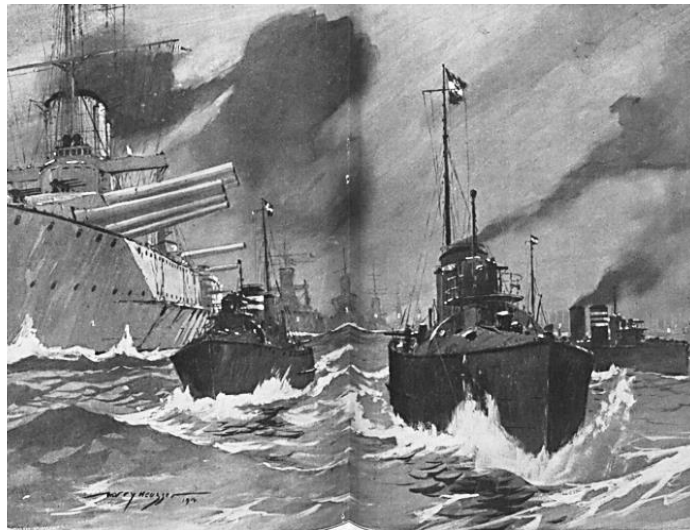
⁶⁰³⁶ Budapesti Hírlap, 34. évfolyam, 1914-07-25 / 174. szám

⁶⁰³⁷ <https://docplayer.hu/40612906-Small-protected-torpedo-cruisers-sms-panther.html>

6038

1914.12.20-án a Cattaronál a francia Curie tengeralattjáró elsüllyesztésében a St. Georg gőzbarkái is részt vettek.⁶⁰³⁹

*A Monarchia nyílt tengeri flottája*⁶⁰⁴⁰

1915.

1915.05.23/24-én Riminit ágyúzta. „Riminiben a St. Georg páncélos cirkáló a pályaudvart és a hidat bombázta.”⁶⁰⁴¹ A Monarchia flottája ekkor közel 600 km hosszan támadta meg az olasz partvidéket. „Flottánk nagy része részt vett a hadműveletekben. A legnagyobb csatahajóink, a „Fearless”-ek, nem szerepelnek a hivatalos jelentésekben. Azonban a vonal három legnagyobb megmaradt hajója közül kettőt megemlítenek: a „Zrínyit” és a „Radetzky”, amelyek 14 500 tonnás hajóikkal a legnagyobb hadihajóink voltak a csatahajók megépítéséig. Páncélozott cirkálóink közül a legjobb, a „Sankt Georg” (7400 tonna) vett részt; a könnyűcirkálók közül három: a „Novara”, a „Helgoland” és az „Admiral Spaun”, egyenként 3500 tonnával. Az olaszországi expedícióban részt vevő torpedónaszádos rombolók közül a következőket említik: a „Csepel”, a „Lika” és a „Tatra”, három új, egyenként 800 tonnás

⁶⁰³⁸ [https://en.wikipedia.org/wiki/SMS_Sankt_Georg#/media/File:Austro-Hungarian_WW1_ship_SMS_Sankt_Georg_\(12558785674\).jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/SMS_Sankt_Georg#/media/File:Austro-Hungarian_WW1_ship_SMS_Sankt_Georg_(12558785674).jpg)

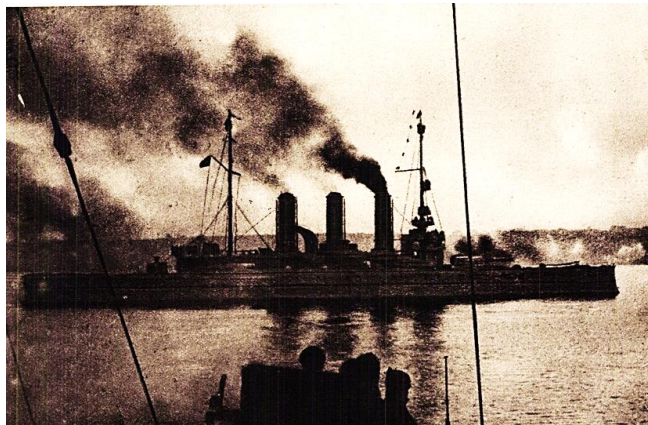
⁶⁰³⁹ CSONKARÉTI KÁROLY: AZ OSZTRÁK-MAGYAR MONARCHIA HADITENGERÉSZETÉNEK HADMŰVELETEI AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚBAN: A háború kitörésétől Olaszország hadbalépéséig

⁶⁰⁴⁰ Österreichische Illustrierte Zeitung, Juli-Dezember 1914-08-23

⁶⁰⁴¹ Az Újság, 13. évfolyam, 1915-05-26 / 145. szám

romboló, valamint a valamivel régebbi, 400 tonnás „Scharfschuß”. Végül megemlítik a „80”-as torpedónaszádót, de ezen a néven nem szerepel flottánk nyilvánosan hozzáférhető hajólistáiban.”⁶⁰⁴²

1915.06.17-18-án az SMS Szigetvárral együtt Rimini-t és Pesaro-t és Metauro-t támadta, majd visszahajózott Polába. Az SMS Sankt Georg Rimini-re közel 50 lövést adott le és a településen jelentős károkat okozott. Lőtte a csatornát és a kikötőcsatorna hídját is. A lakosság a támadást a pincékben sértetlenül átvészelte.⁶⁰⁴³

Az SMS Szent György ágyúzza az olasz partokat Rimininél. A hajó orránál látszik az olasz lövegek tüzének a füstje

Rimini ágyúzásakor derült ki, hogy a hajók elavult térképeket kaptak, ⁶⁰⁴⁵

A bécsi gyerekeknek küldtek üdvözlőt az SMS Sankt Georg kormányosai: Ludvig Smeykal, Ferdl Lehner és Anton Klanda.

Fel a zászlót! — Hadd süvöltsön a viharban! — A vad, komor tengeren. — Repülj Ausztria fülébe. — Vezess minket győzelemre vagy halálra! Üdvözöllek, zászló, piros-fehér-piros. — ⁶⁰⁴⁶

1916.

1916.02.02-án Cattaroban volt, míg a flotta többi része az otrantói szorosot támadta.

1916.02.03-án az SMS Helgoland-al együtt St. Vitót és Ortona-t támadta.

1916.08.28-29-én az olasz partok előtt hajózott.

Az év során fegyverzetéhez hozzá adtak egy 7 cm/L50-es légvédelmi löveget.

⁶⁰⁴² Welsler Zeitung, Januar-Juni 1915-05-29

⁶⁰⁴³ Welsler Zeitung, Januar-Juni 1915-06-26

Hadtörténelmi Közlemények, 33. évfolyam, Hadtörténelmi Intézet (Budapest, 1986)3. szám / Bibliográfia / Az 1984. évi magyar hadtörténelmi irodalom bibliográfiája, II. rész. (Damó Csilla – Vinczai István). – 1986. 624. p.

⁶⁰⁴⁴ Magyar hősök 1914-1916 MAGYAR HADITENGERÉSZEK / Tengeri háborúnk

⁶⁰⁴⁵ CSONKARÉTI KÁROLY: AZ OSZTRÁK—MAGYAR MONARCHIA HADITENGERÉSZETÉNEK HADMŰVELETEI AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚBAN: (1015. május 23.—1915. december 81.), Olaszország hadüzenete. Az olasz flottaerők

⁶⁰⁴⁶ Illustrierte Kronen Zeitung, September 1915-09-22

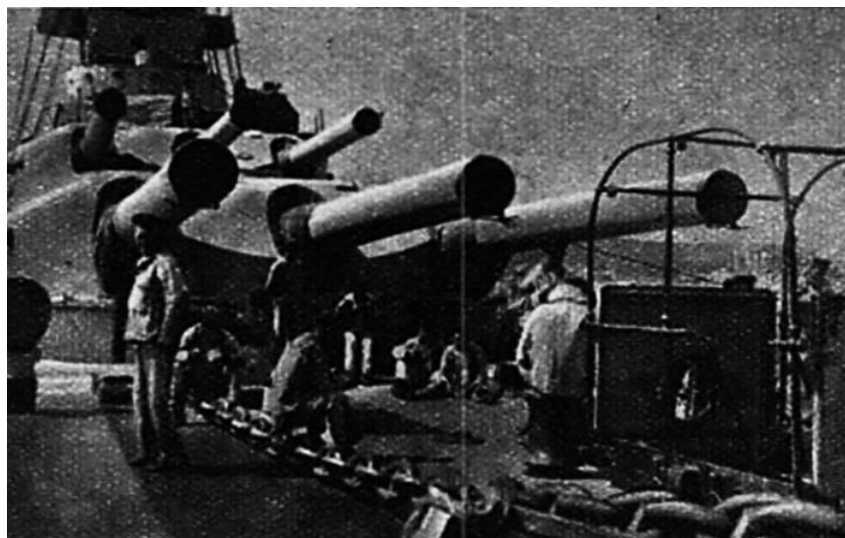
1916.03.26-án sebesültek átszállítása a hajó fedélzetéről⁶⁰⁴⁷

Franz Železny szobrászművész egy, a szentet ábrázoló pajzsot készített a "Szent György" hadihajó számára.⁶⁰⁴⁸

1917.

1917.05.15-én kihajózott, hogy segítséget nyújtson az Otrantói-szoros elleni akcióból visszatérő SMS Novara Csoportnak. Itt bizonyosodott be az a koncepció, amit sokan hibáztattak, mármint, hogy nagy löveget tenni cirkálóra és nem inkább csatahajókat építeni. Az SMS Szent György megjelenése azonnal elűzte a túlerőben lévő ellenséges flottát, így megmentve Horthy szorult helyzetbe került hajóit.⁶⁰⁴⁹

A kommunista sajtó 1957-ben azt terjesztette, hogy Cattaróban 1917 szilveszterén is volt lázadás a Szent György cirkálón, és megtorlásul több tengerészt is kivégeztek. Ennek nyomát a korabeli sajtóban nem leltem.⁶⁰⁵⁰ A korszak sajtója egyáltalán nem törekedett a hitelességre. Ezt bizonyítja az alábbi kép is.

A képaláírás: A Szent György cirkáló 24 cm-es ágyúja 1918. február 2-án. De a képen nem a Szent György látható. Talán a Tegethoff osztály egyik hajója lehet a képen⁶⁰⁵¹

⁶⁰⁴⁷ https://www.facebook.com/100057885090341/posts/1059383406001153/?_rd=1

⁶⁰⁴⁸ Oesterreichische Volks-Zeitung, September 1916-09-26

⁶⁰⁴⁹ Az Ujság, 15. évfolyam, 1917-06-06 / 143. szám

Friss Ujság, 22. évfolyam, 1917-06-06 / 143. szám

⁶⁰⁵⁰ Ifjúság, 1. évfolyam, 1957-09-29 / 23. szám

⁶⁰⁵¹ Ifjúság, 1. évfolyam, 1957-11-03 / 28. szám

1918.

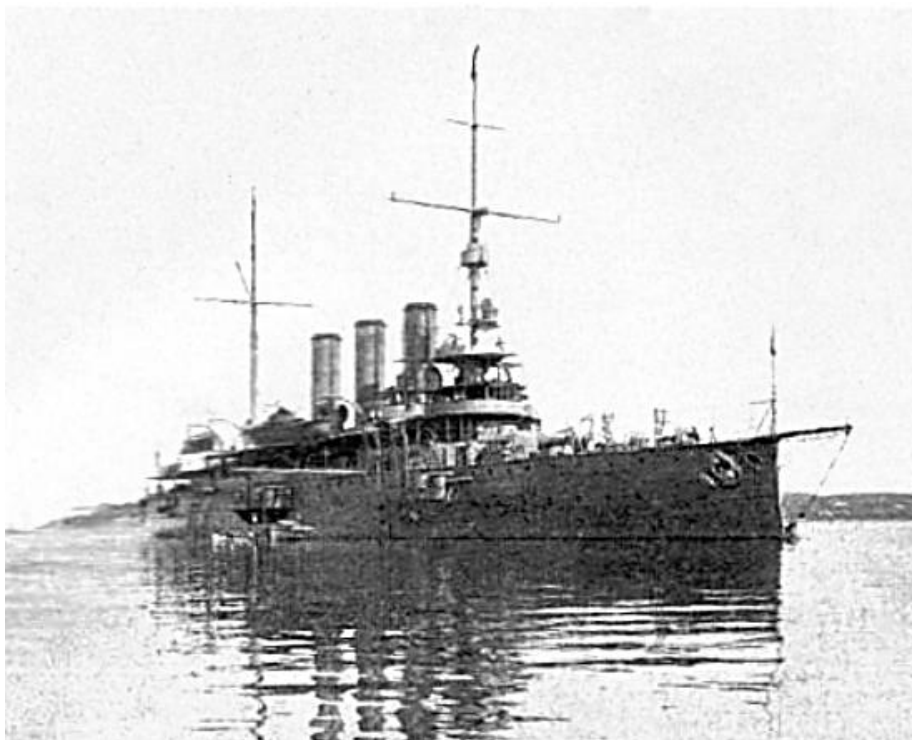
1918.02.01-03-között a cattaroi matrózlázadás zászlóshajója a Cattaro-öbölben. A hajó elsőtisztjét Egon Zipperer von Arbach korvettkapitányt megölték, a fegyverraktárat feltörték, a tiszteket lefegyverezték és a kabinjaikba zárták. Ezután felvonták a vörös lobogót, majd hozzájuk csatlakozott még több hajó is. A Pólából induló erősebb kötelék láttán a felkelés résztvevői ezután megadták magukat.

Cattarói lázadás előzményei:

1917. október 15-én a Monarchia egy kisebb torpedónaszádjának legénysége leszerelte a tisztjeit, átkelt az Adrián és megadta magát az olaszoknak.⁶⁰⁵²

„A lázadás Pólában keletkezett, de egyúttal majdnem ugyanabban az időben Cattaróban is kitört. Úgy látszik, a két kikötő legénysége között erre nézve megegyezés történt. A forrongás a pólai arzenál munkásai között vette kezdetét. Azt követelték, hogy a fegyelmi rendszabályokat töröljék el és engedjék el a büntetéseket. A tengerésztisztek egy héten át tárgyaltak a legénységgel és végül úgy a munkásoknak, mint a matrózoknak összes követeléseit teljesítették. Cattaróban a lázadás sokkal komolyabb természetű volt. Hat cirkáló hajó és több torpedóromboló hajón a vörös zászlót tűzték ki. A hajók legénységének német és magyar elemei nem akartak résztvenni a lázadásban és ezek és a lázadók között összeütközésre került a sor. Az egyik hajó ágyúit a másikra irányozták és néhány lázadót megöltek.”⁶⁰⁵³

Tehát, kisebb rendbontásra a Pólában állomásozó hadihajókon is sor került – köztük a legkorszerűbb csatahajókon is, ezeket azonban a tisztikar, elsősorban Horthy Miklós sorhajókapitány vérontás nélkül elfojtotta. Fontos megemlíteni, hogy a kisebb hajókon szolgálóknak a nagy terhelés mellett nem volt alkalmuk, idejük szervezkedni, illetve a kisebb egységeken könnyebben alakultak ki nagyon erős bajtársi közösségek, amelyekbe tisztek és legénység egyaránt beletartoztak, nemzetiségtől függetlenül.

6054

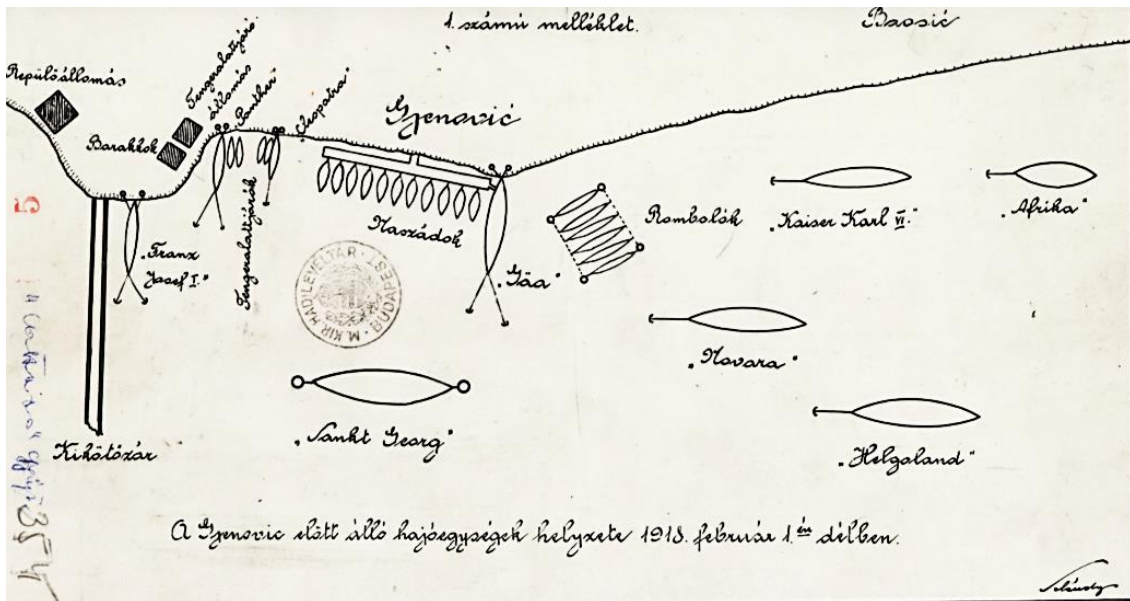
A cattarói lázadás későbbi vezetői is szervezkedtek már ekkor: kialakult az a kis létszámú kör, elsősorban a Sankt Georg páncélos cirkálón szolgáló tengerészekből, akik később kirobbantották és vezették a felkelést. Közülük a legjelentősebb a huszonhét éves cseh Franz Rasch (Frantisek Ras)

⁶⁰⁵² <https://elsovh.hu/matrozfelkeles-a-cattaroi-obelben/>

⁶⁰⁵³ Előre, 14. évfolyam, 1918-05-15 / 1952. szám

⁶⁰⁵⁴ https://elsovh.hu/wp-content/uploads/2018/02/sms_stgeorg.jpg

A matrózlázadás az SMS Sankt Georg páncélos cirkálón.

1918. február 1-jén pénteken a délelőtti órákban még nem mutatkozott semmi jele a lázadásnak: a hajókon rendben zajlottak a napi foglalkozások (kiképzés, karbantartás, takarítás és egyéb munkálatok). Minden ember állomáshelyén, a tisztek az étkezőkben. — Az admirálishoz beosztott zenekar a „Szent-György” cirkálón az ebédjelek a szokásos „levesinduló” játszotta. A zeneszám még nem fejeződött be, amikor a szárazföld felől harsány hurráh-kiáltások csattantak fel. Mindenki a part felé nézett. A lárma az arzenális előtt horgonyzó „Ferenc József” szálláshajóról hangzott. A legénység és a rakodómunkások hurráztak, forradalmi dalokat énekeltek.⁶⁰⁵⁵

Ekkor a tisztek szinte kivétel nélkül ebédeltek a Sankt Georg fedélzetén. A Sankt Georg páncélos cirkáló fedélzetén gyülekezni kezdtek a matrózok és hangos „hurra” és „békét akarunk!” kiáltásokban törtek ki. A zenakart megállították és a tengerészek rázendítettek az „In der Heimat . . .” című népdalra, megbomlott minden fegyelem ... És utána azonnal állig felfegyverkeztek a szláv nemzetiségű matrózok és az olaszok, kevés magyar is. A nagyon csekély számú német tengerész természetesen a többség után indult.

Zendülő matrózok az SMS Szent György cirkáló hátsó részán⁶⁰⁵⁶

A lázadás első perceiben a Sankt Georgon egy kisebb csoport, mintegy 30-50 fő feltörte a hajó fegyverraktárát és feltűzött szuronnal lezárták a hajó feljáróit – mintegy csapdába ejtve a fedélzet alatti szinteken tartózkodókat. A matrózok egy lejárattal felé szorították az őrség törzsaltisztjét megsebesítették az elsőtisztet, Egon Zipperer von Arbach korvettkapitányt. A lázadó matrózok közben megkezdték előrenyomulásukat a fedélzet alatt a hajó hátsó részébe, a tiszti étkező és szállások felé. Útközben

⁶⁰⁵⁵ Reggeli Hírlap, 33. évfolyam, 1924-09-23 / 217

⁶⁰⁵⁶ <https://elsovh.hu/matrozfelkeles-a-cattaroi-obolben/>

lövöldöztek és minden berendezést vagy megrongáltak, vagy a vízbe dobálták, illetve az egyik gyorstüzelő ágyúból vaklőszerrel lövéseket adtak le – a löveget a magyar Schach Ferenc matróz kezelte. A felkelésnek már ekkor voltak ártatlan áldozatai: a be nem avatott matrózok és altisztek közül többen igyekeztek csillapítani a kedélyeket; Mayer törzsgépmester, aki semmit sem tudott a lázadásról, rendreutasított egy matrózt, aki fegyverét egy altisztre szegezte – a matróz erre azonnal agyonlőtte. A felkelők ez idő alatt bevonták a tengernagyi lobogót és azt vörös zászlóval – a tengerészeti jelzőrendszerben a kettes szám jele – helyettesítették, ugyanakkor a Császári és Királyi Haditengerészet lobogója is legtöbb esetben helyén maradt a későbbiekben is.

Az, hogy a haditengerészet lobogója is helyén maradt, ellentmond annak, hogy egyértelmű, szervezett kommunista/szocialista felkelés tört volna ki. A kikötőben több hajón is hasonló események játszódtak le, ugyanakkor a lázadás nem érintett minden egységet (főleg a kisebb hajók voltak ez alól kivételek) és a parton állomásozó csapatokra sem volt hatással.

A lázadás első vezetője Anton Grabar II. osztályú matróz lett, ő személyesen követelte Hansa ellentengernagytól a békét és a legénység hazabocsátását, ételmezésük és ruházati ellátásuk feljavítását, valamint több szabadságot. A fentiekből megállapítható, hogy a lázadás fő oka a rossz életkörülményekben keresendő. Az ellentengernagy felszólította a lázadókat, hogy követeléseiket foglalják írásba, majd jelentette az eseményeket a főparancsnokságnak. Hansa ellentengernagy mintegy elismerte a lázadókat tárgyalófélnek, akik szintén hajlottak a békés megoldásra, nem volt céljuk a tisztek meggyilkolása vagy bármiféle bosszúállás – marxista terminológiával élve az osztályharc és annak szempontjai nem jelentek még meg a lázadók ideológiájában.

A Csepel romboló a Sankt Georg jobb oldalához manőverezett és torpedóvető készülékével célba vette a cirkálót. A cirkáló egyik könnyű lövegével ekkor Brničević matróz leadott egy lövést a Csepelre, ami nem talált, de a romboló ezután visszavonult.

A Sankt Georgon megalakult a Központi Matróztanács, amely átvette a szolgálat irányítását; nem bomlott fel a katonai rend és fegyelem, annak megtartására az első rövid időszakot leszámítva nagyon kínosan ügyeltek a felkelők! A tanács hét tagból állt, hat matróz mellett a vezető Rasch hajómester lett. Figyelemreméltó, hogy a lázadásban elsősorban matrózok és altisztek vettek részt (később vette át az irányítást Anton (Antun) Sesan tengerészzászlós, egy alacsonyabb rangú tiszt), és nemzetiségi összetételükben is túlnyomó többséget képviseltek a szláv tengerészek. Az első intézkedések között szerepelt a tisztek lefegyverzése; az irányítást mindenhol a legénység kijelölt vagy megválasztott tagjai vették át. A lázadók megkövetelték, hogy az összes hajóegység vonja fel a vörös zászlót: ennek viszonylag sok egység eleget tett, de ebben szerepet játszott a cirkáló 24 cm-es fő tüzérségének elretentő ereje is.

Mindkét fél meglepő higgadtságot és türelmet tanúsított; ebben kulcsszerepet játszott Hansa ellentengernagy.

„I. Amit akarunk!

1. Intézkedéseket kell tenni egy azonnali, általános béke megkötésére.
2. Teljes politikai függetlenség más hatalmaktól.
3. Békekötés az orosz demokratikus békejavaslatok alapján, „annexió nélküli béke” stb.
4. Teljes leszerelés és önkéntes milícia felállítása.
5. Népek önrendelkezési joga.
6. Lojális válasz Wilson jegyzékére
7. A bevonultak hozzátartozói részére hatékony támogatás és elegendő (megfelelő) ellátásuk ételmiszterrel és ruhaneművel.
8. Demokratikus kormányformák: a kormányzatok demokratizálása.

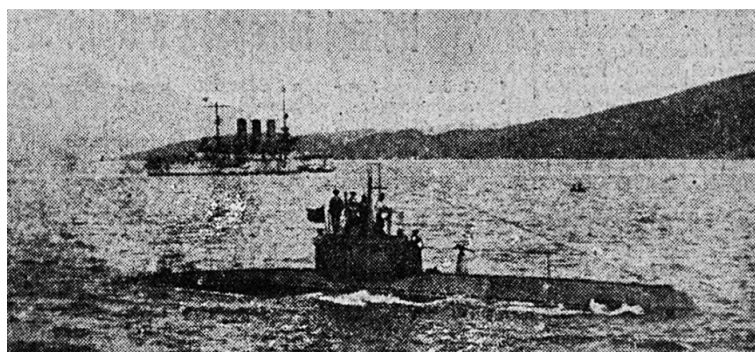
II.

1. Az elégtelen ételmezés miatt el kell hagyni minden szükségtelen munkát és gyakorlatot. A munkáscsoportok részére külön ételmezési kiszabot.
2. Több és hosszabb kimenő.
3. Legalább hat havonta 31 nap szabadság az utazási napok nélkül. Ugyanez vonatkozzék a tisztekre is.
4. Bevezetése az emberhez méltó és gyors szabadságosvonatok indításának, a szabadságoltak részére az ételmezési illeték felemelése és esetleg az ételmezés természetbeni kiadása.

5. Igazságos élelmezés a hajókon. Tisztek és legénység ugyanazon konyhán kosztoljon.
6. Úgy a tisztek, mint a legénység jobb dohányellátása.
7. A levélcenzúra megszüntetése.
8. Némely hajók és naszádok különleges kívánságainak tekintetbe vétele.
9. Ennek a tüntetésnek nem lehet semmi néven nevezhető megtorlása.”

Február 2-án reggel befutottak az erősítésként igényelt szárazföldi csapatok első egységei.

A repülőállomáson szolgálatot teljesítő 25 éves zászlós ekkor vette át a felkelés irányítását; először olasz és horvát nyelven lázító beszédet tartott a legénységnek – kinevezte magát parancsnoknak, majd tájékoztatta a matrózokat, hogy olyan táviratok birtokában van, amelyek szerint az angol, olasz és francia flottában is kitört a forradalom, amely átterjedt a kikötőkre és a parti városokra is. Sesan zászlós ezek mellett követelte a parancsok pontos betartását és azt is, hogy a legénység ellenséggként kezelje tisztjeit, mert azok a mozgalom sikerét veszélyeztetik. Mindenképp figyelemre méltó, hogy a zászlós már nem elszigetelt lázadásról, hanem mozgalomról beszélt, amely ráadásul a szembenálló feleknél egyaránt megindult; a híreket nem lehetett ellenőrizni, azok valóságtartalmát Sesan zászlós mással nem támasztotta alá. A zászlós fellépésével a javarészt szociális követelések miatt kirobbant zendülés teljesen új irányt kapott: a „forradalmi szál” mellett később felbukkant egy nemzetiségi vonal is, amely ilyen alapon képzelte el a Monarchia szétzúzását és felmerült az ellenséghez való átállás lehetősége is. A lázadók törékeny egysége Sesan zászlós fellépése után végképp megbomlott: a legtöbb hajón helyreállt a rend, bevonták a vörös lobogót és elhajóztak a zendülő egységek közeléből. Elsőként a Novara és a Helgoland cirkáló, valamint hét romboló szedte fel horgonyát és hajózott át a belső öbölbe.

A hajó állítólag Cattaróban⁶⁰⁵⁷

Mialatt a könnyű egységek elhagyták az öblöt, a Sankt Georg fedélzetén Sesan zászlós lefegyvereztette a magyar és német legénységet; a zendülés ekkor fordult át nemzetiségi felkelésbe, amely a Monarchia megdöntésére és azok „államalkotó nemzetei” ellen irányult. A zászlós, a felkelés vezetői közül egyedülként rendelkezett világos hosszú távú elképzelésekkel: célja egy vagy több szláv állam létrehozása, illetve a Cattaróban állomásozó zendülő egységek Olaszországba hajózása volt. Ennek megfelelően gőzkészültséget rendelt el, valamint megfelelő hajózási térképeket is beszerzett.

Franz Rasch megakadályozta a tűzpárbajt a felkelők hajói és a parti tüzérség között is. Közben Sesan zászlós hiába javasolta, hogy álljanak át az antant oldalára, a matrózok nem tudtak vagy nem akartak kihajózni a nyílt tengerre – a kellő tengerészeti ismeretek hiányán kívül talán némi császárhűség is vezérelhette őket, de ezt sosem fogjuk biztosan megtudni.

Cattaróban tovább romlott a zendülők helyzete: a délután folyamán a matrózok kérésére a Kaiser Karl VI. páncélos cirkálón is bevonták a vörös lobogót és a cirkáló fél 7-kor elhajózott a Teodói-öböl közepéről. A Sankt Georg lövetéssel fenyegette meg távozó testvérhajóját, de tűzkiváltásra végül nem került sor. A lázadóktól különvált és a belső öbölbe érkezett hajók közül néhányat természetesen „fenntartásokkal kezeltek” Heyssler erői, de ez a körülmények fényében érthető volt. Estére már csak három nagy egységen, a Sankt Georgon, a Rudolphon és a Gäa-n lengett a vörös lobogó.

⁶⁰⁵⁷ Vasas, 64. évfolyam, 1959-03-01 / 3. szám

Sesan zászlós, látva a kedvezőtlen fejleményeket, javaslatot tett Rasch hajómesternek, hogy legalább a Sankt Georg hajózzon ki, miután partra tették a magyar és német legénységet, azonban a hajómester határozottan elutasította az indítványt. A parton közben állást foglaltak az erősítésnek odavezényelt egységek és Guseck tábornagy egy utolsó ultimátumot intézett a felkelőkhöz, amely értelmében 3-án reggel 10 óráig van lehetőségük letenni a fegyvert. A kikötőparancsnok bízott abban, hogy addig befut a III. csatahajóosztály és így elkerülhető lesz a fegyveres harc, amely mindenképp súlyos ember- és anyagveszteségekkel járna.

A lázadás végül a február 3-ra virradó éjjel lényegében „felszámolta önmagát”: a Matróztanács a kifutás lehetőségét elvetette, de a fegyverletétel mellett sem foglalt állást. A lázadók egyre csüggedtebbek voltak, egyre több hajó vont a vörös zászlót. A matrózok először a Rudolphon és a Gaa-n adták vissza a hatalmat a tiszteknek, majd példájukat a Sankt Georg kivételével a többi egység is követte. Mikor reggel befutott a III. csatahajóosztály, már csak a Sankt Georg volt a lázadók kezén; hamarosan a páncélos cirkáló is jelentette, hogy szavazással döntenek a továbbiakról. Közben Sesan zászlós a kumbori repülőgép-állomásról 8 óra 25 perc-kor két pilótával Olaszországba repült, ahol mindhármukat internálták. A Sankt Georgon 9 órára bevonták a vörös zászlót.⁶⁰⁵⁸

Csak a „St. Georg” hadihajón történt halálos támadás, mikor egy férfit fejbe lőttek, mert revolverrel fenyegette meg a felé érkező tengerészkielöltöt. Így inkább önvédelemnek, mint zendülésnek tekinthető az esemény.⁶⁰⁵⁹

„A lázadásnak az volt a következménye, hogy Károly császár és király egy pár magasabbrendű tisztet elbocsátott, mint hogy szerinte az ő engedékenységek voltak az oka a lázadásnak. Állítólag 30 tisztet nyugdíjaztak. A hajóhad egy ismert szigorú és gyűlölt tengernagy parancsnoksága alá került. Minden erőlködés megtörtént az irányban, hogy az amnesztiát visszavonják, és a lázadókat szigorúan meg is büntették minden oly hibáért, amelyet ezután követtek el, de nyilvánosan semmi se történt. Miután az osztrák-magyar hadsereg tengerészeinek legnagyobb része az elnyomott néptörzsekhez tartozik, nincs kétség az iránt, hogy a hadseregben éppen úgy, mint a hajóhadban, folytatódik a forrongás.”⁶⁰⁶⁰

„A király rendelete a cattarói lázadás ügyében. Bécsből jelentik: Őfelsége a castelnovói hadifőparancsnoksághoz rendeletet intézett a cattarói lázadás ügyében, amelyben elkövetett bűnrészesség miatt négy haditengerész (Rascht, Grabart, Šižgoričot és Brničevićet) már halállal lakolt, 379 vádlott pedig a cattarói törvényszék előtt áll. A rendeletben a király hivatkozik a birodalom összes nemzetét felölelő hadseregnek és flottának meg nem ingott hűségére és elrendeli, hogy a 379 vádlott közül 348 ellen szüntessék be az eljárást és csak a főbb kolompásokat, főcinkosokat és altiszteket büntessék meg. A többi 31 vádlott, ellen az eljárást folytatják.”⁶⁰⁶¹ A vádlottak nemzetiségi összetétele: *170 volt délszláv, 80 olasz, 49 cseh, 42 német, 31 magyar, 3 lengyel, 2 ukrán és 2 román*.”⁶⁰⁶²

Az eseményről színdarab készül a kommunista időszakban:

„AZ ODRY SZÍNHÁZBAN a miskolci Nemzeti Színház együttese Friedrich Wolf német író „Cattarói matrózok” című színművét mutatta be. A darab történelmileg hiteles művészi képet ad az 1911 januárjában a Szent György cirkálón lefolyt matrózfelkelésről. A darabot Szegő István fordította németből. Rendezd Orosz György, a díszleteket Suki Antal tervezte. Lapunk zárta után Katajev: „A kör négyesítés” című bohózat került színre. Képünkön a cattarói matrózok pihennek a fedélzeten. Horváth Gyula, Őze Lajos, Süle Géza és Szécsi Iván”⁶⁰⁶³

A cattarói matrózlázadás leverését sokan vitéz nagybányai Horthy Miklós nevéhez kötik. Pedig, akkor a későbbi flottaparancsnok, majd kormányzó igen messze járt Cattarótól, és valójában a megtorláshoz semmi köze nem volt. Az viszont tény, hogy sok egykori lázadó matróz csatlakozott az 1919-es kommunista diktatúra rettegett csapatához a „Lenin fiúkhöz”.

⁶⁰⁵⁸ György Sándor: A cattarói matrózlázadás; Orpheus Noster VIII. évfolyam 2016/1

⁶⁰⁵⁹ Arbeiterwille - Neue Zeit, Oktober 1918-10-15

⁶⁰⁶⁰ Előre, 14. évfolyam, 1918-05-15 / 1952. szám

⁶⁰⁶¹ Délmagyarország, 7. évfolyam, 1918-10-19 / 244. szám

⁶⁰⁶² Merényi László, A cattarói matrózfelkelés, Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1984. 190 o.

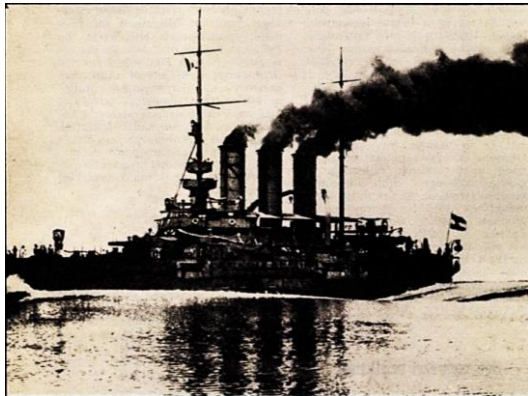
⁶⁰⁶³ Film Színház Muzsika, 3. évfolyam, 1959-03-06 / 10. szám

1918.03.14-én kivonták a szolgálatból, és lakóhajóként és cattaroi kikötői parancsnokság rendelkezésére bocsátották. Minden fegyverét eltávolították és a hadseregnek adták át.

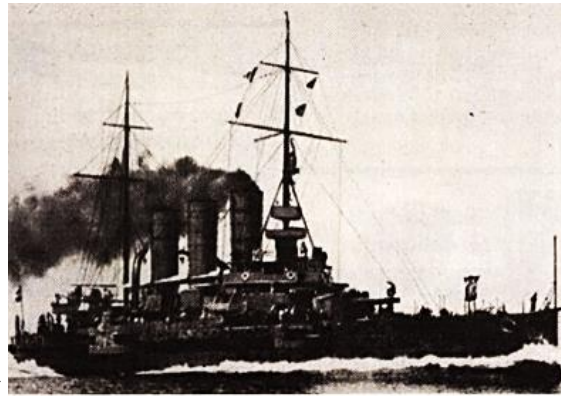
1918.04.06-én végleg leszerelték.

1918.04.09-től Teodóban volt kikötve.

1918.11.01-én a Cattaro-i öbölben volt.

6064

6065

1919-1920.

1920-ban Tarantó-ba vitték az olaszok. Nagy-Britanniához osztották ki hadizsákmánynak, de a britek eladták egy olasz cégnek. A hajót Tarantóban lebontották.⁶⁰⁶⁶

Az SMS Sankt Georg főárbocának lobogója 1974-ben az Országos Hadtörténeti Múzeum gyűjteményébe került.⁶⁰⁶⁷

Parancsnokai:

1903.09.10-1905.07.25. Oskar Anton vom Padua Moritz Friedrich Hansa korvettkapitány

1905.07.25- 1906.09.?? Bockman Vilmos lovag (Wilhelm R. v. Bödmann sorhajókapitány, Böckmann) tengerészkapitány

1906.09.05-1907.02.?? Vinzenz Josef Edler von Pebal sorhajókapitány

1906.08.26-án *Adolf H.M. Sobieczky sorhajókapitány*⁶⁰⁶⁸ (A sajtó szerint.) Más forrás szerint ekkor az SMS Radetzky parancsnoka.⁶⁰⁶⁹

1907. március. Payer lovag fregattkapitány⁶⁰⁷⁰ (A sajtó szerint.)

1907.02.20-1908.06.04. Höhnel Lajos Viktor lovag, sorhajókapitány

1906.06.04 – 1909.03.17. Johann Leopold Sellner (Fellner) sorhajókapitány⁶⁰⁷¹

1909.03.18 – 1909.04.20. Paul Josef Julius Fiedler von Jürgen sorhajókapitány (utóbb ellentengernagy)

1909.04.21 – 1909.19.20. Gustav Engelbert Ritter von Nauta korvettkapitány

1909.09.21. – 1910.09.18. Heinrich Josef Albert Seitz von Treffen korvettkapitány

1910.09.19 – 1911.06.02. Johann (Janko) Vukovic de Podkapelski korvettkapitány

1911.06.02 – 1911.08.31. Hugo Zaccaria fregattkapitány

1911.08.31 – 1912.04.30. Maximilian Lothar Maria Daublebsty fregattkapitány⁶⁰⁷²

1912.04.30 – 1912.08.17. Konstantin Freiherr von Gerlach fregattkapitány

1912.08.21 – 1913.03.10. gleichensheimi Risbek Péter lovag fregattkapitány⁶⁰⁷³

1913.03.11 – 1913.08.05. Obradich-Bevilacqua Catinelli Arthur fregattkapitány

1913.08.10 – 1913.10.07. Paul Stupar fregattkapitány

1913.10.08 – 1917.03.28. Radon Borivojt (Bolivóit) fregattkapitány, 1914.01.22-től sorhajókapitány

⁶⁰⁶⁴ Élet és Tudomány, 33. évfolyam, 1978-01-13 / 2. szám

⁶⁰⁶⁵ Vas Népe, 39. évfolyam, 1994-09-24 / 224. szám

⁶⁰⁶⁶ https://www.shipmodell.com/index_files/SHIPMODELL_SMS_SANKT_GEORG.htm

⁶⁰⁶⁷ Somogyi Néplap, 30. évfolyam, 1974-03-05 / 53. szám

⁶⁰⁶⁸ Die Zeit, August 1906-08-26

⁶⁰⁶⁹ https://cs.wikipedia.org/wiki/Adolf_Sobieczky

⁶⁰⁷⁰ Budapesti Hírlap, 27. évfolyam, 1907-03-22 / 70. szám

⁶⁰⁷¹ Kassai Hírlap, 5. évfolyam, 1908-10-16 / 238. szám

⁶⁰⁷² Die Zeit, August 1911-08-31

⁶⁰⁷³ Pesti Napló, 63. évfolyam, 1912-10-27 / 254. szám

1917.03.28 – 1918.01.03. Anton Dolenc fregattkapitány
1918.01.03 – 1918.03.02. Leopold Huber Edler von Scheibenhain
1918.03.02. – 1918.04.17. Hermann Jobst fregattkapitány
1918.08.26. – Julius Hild von Galanta korvettkapitány

*A hajó tisztikara*⁶⁰⁷⁴

Admirálisok:

1905. Julius von Ripper altengernagy
1906. Piegler Luczián ellentengernagy
1907. Hermann Pleskott ellentengernagy
1911. Eugen Ritter von Chmelar ellentengernagy

*1912, 1913. Paul Josef Julius Fiedler von Jürgen ellentengernagy*⁶⁰⁷⁵

1914. Willenik Antal ellentengernagy
1914. Karl Seidensacher ellentengernagy

⁶⁰⁷⁴ <https://www.paluba.info/smf/index.php?topic=27470.40#top>

A hajó parancsnokainak forrása: "SANKT GEORG: Ausztria-Magyarország utolsó páncélos cirkálója az Osztrák-Magyar Külpolitika Szolgálatában a Háború és Béke idején" című könyv, írta Nikolaus A. Sifferlinger, Neuer Wissenschaftlicher Verlag GmbH, Bécs-Graz, 2003.

⁶⁰⁷⁵ https://cs.wikipedia.org/wiki/Paul_Fiedler_von_J%C3%BCrgen